

Capitulum Generale anni 1738

Durante saeculo decimo octavo, bis solummodo celebratum est Capitulum generale in ordine Praemonstratensi. Et quidem annis 1717 et 1738. Causa praecipua rarissimae convocationis ac celebrationis talis Capituli quaerenda est potissimum in adiunctis politicis illius aetatis.

Acta et Decreta Capituli generalis anni 1738 impressa habentur. Proelo submissa sunt sub hac inscriptione : *Capitulum Generale Ordinis Praemonstratensis. Praemonstrati celebratum. Anno Domini M.DCC.XXXVIII. Praeside Reverendissimo Dom. D. Claudio Honorato Lucas, Doctore Sorbonico, Abbate Praemonstratensi, et totius ejusdem Ordinis Praemonstratensis Generali* ¹⁾. Virduni, Apud Petrum Perrin filium. Bibliopolam. M.DCC.XXXVIII. Cum privilegio Regis (in-12°, 34 pp.).

Percurrendo haec Acta, prout impressa prostant, apparet Acta Capituli sub forma valde brevi referri. Habitaе sunt sessiones duodecim. Ante omnia, referuntur nomina personarum quae Capitulo interfuerunt. Assistentia huic Capitulo revera magna fuit; maxime cum comparatur cum numero eorum qui interfuerunt Capitulo generali anni 1717. Ii qui Capitulo anni 1738 intererant, potissimum erant ex regionibus hodierni Belgii et Galliae. Aderant plures Abbates, Praepositi. Priores, insuper et Procurator generalis in Curia Romana.

Cum vero contentum Actorum prout referuntur in Actibus illis impressis sub forma omnino compendiosa proponatur, momento carere non videtur relationem multo ampliorem Actorum illorum edere prouti habetur in *Diario* abbatis Grimbergensis Van Eeckhout ²⁾. Diarium istud asservatur in archivo abbatae Grimbergensis, 11, 19 et 20. Relatio praesentis Capituli legitur in vol. 2 Diarii, pp. 33-69. Van Eeckhout non interfuerat Capitulo generali anni 1717; de actibus et decisionibus Capituli anni 1717 tamen ipsi inquirere datum erat;

¹⁾ Opusculum istud impressum inspeximus in Curia generalitia Ordinis, Romae; et in archivo abbatae Plagensis (Schachtel 106).

²⁾ Augustinus Van Eeckhout (1670-1747) abbas erat abbatae Grimbergensis annis 1717-1747. Cfr. de isto Abbate meritissimo : L. GOOVAERTS, *Écrivains, Artistes et Savants de l'Ordre de Prémontré*, t. II, Bruxellis, 1902, pp. 298-300.

ex eo quod abbates nonnulli Germaniae, redeuntes e Capitulo, ipsum invisere voluerunt. Ea quae ex colloquio cum abbatibus istis ipsi nota facta erant notavimus in *Anal. Praem.*, 1959, XXXV, pp. 160-162. Capitulo generali anni 1738 interfuit abbas Van Eeckhout. Multa, etiam coeremonialia, quae in hoc Capitulo vidit et notavit, descripsit in suo Diario. Potissimum prae oculis habendo quaestiones quae ad Circariam Brabanticam Ordinis spectabant. Cumque Capitulum Generale ultimum fuerit in Ordine celebratum ante perturbationem Gallicam, quae stragis omnino magnae in Ordine Praemonstratensi causa fuit, utile iudicavimus ea hic publicare quae ab abbate dicto relate ad Capitulum anni 1738 annotantur.

Quod sequenti ratione ad bonum finem deducere intendimus. Indicando pro singulis sessionibus ea quae in Actis Capituli impressis leguntur; referendo deinde ea quae ab abbate Van Eeckhout describuntur.

In initio Actorum impressorum catalogus textitur personarum quae illi Capitulo vere adstiterunt uti Patres capitulares. Omittendo catalogum illarum personarum, legimus in *Actis impressis* :

Die quarta Maii 1738, quae erat Dominica Cantate, post Paschales Festivitates quarta. Praemonstrati quo pridie convenerant mox recensiti Abbates, Praepositi, Priores et alii ad Capitulum generale deputati, hora circiter nona, sollemnis instituta est supplicatio, sub qua Reverendissimus Dominus Generalis ³⁾ Pontificalibus indutus, eique assistentibus cum Infulis RR. admodum Dominis Abbatibus Floreffiensis ⁴⁾, Cuissiacensis ⁵⁾, et Strahoviensis ⁶⁾, ac praeunte toto Conventu suo Praemonstratensi, ex ecclesia procedens, ad supra nominatos Capitulantes in Aula majori hinc inde ordinate adstantes pervenit, eoque aqua lustrali et thure odorato excipiens, ad celebranda secum haecce generalia Comitia

³⁾ Claudius Honoratus Lucas de Muin (1657-1740) abbas erat Praemonstrati et insimul abbas generalis Ordinis inde ab anno 1702 usque ad obitum suum. Cfr. Ch. TALÉE, *Prémontré. Étude sur l'Abbaye de ce nom, sur l'Ordre qui y a pris naissance, ses progrès, ses épreuves, et sa décadence.* t. II, Paris, 1872, pp. 179-184; L. GOOVAERTS, l.c., t. IV, 1914, pp. 172-176.

⁴⁾ Abbas Floreffiensis (Floreffe, in dioecesi, olim Leodiensi, postea Namurensi), annis 1737-1756, erat Carolus Darteville. Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon Praemonstratense.* t. II, Straubing, 1952, p. 378.

⁵⁾ Abbas Cuissiacensis (Cuissy, in dioecesi, olim Laudunensi, nunc Suessionensi) annis 1733-1764, erat Carolus Martin. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. II, p. 499.

⁶⁾ Abbas Strahoviensis (in civitate et dioecesi Pragensi), annis 1711-1741, erat Marianus Hermann. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. I, 1949, p. 313.

admisit. Tum incoepta a Cantoribus Antiphona CHRISTUS RESURGENS, simul omnes bini et bini eandem Antiphonam prosequentes ad Templum processerunt, moxque Reverendissimus Dominus ad implorandum divinum auxilium pro toto Capitulantium Collegio, Missam de Spiritu Sancto Pontificali ritu celebravit, qua finita sese omnes ad Aulam Capitularem Conventualem recepere, Concionem pro more audituri.

Abbas Van Eeckhout ex sua parte plura elementa huic expositioni apponit. Quae sic sonant :

Indixerat Illmus D. Generalis Claudius Honoratus Lucas 9a Augusti anni proxime elapsi Capitulum Generale Praemonstrati celebrandum 4a Maii huius anni, quae incidebat in Dominicam 4am post Pascha, dictam : Cantate 7). Ad quod Abbates pene omnes huius Circariae ire decreverant, exceptis Tongerloensi 8)-etsi Vicario-, Bernensi 9) et S. Michaelis 10), qui tantummodo ab aliquot diebus benedictionem susceperat, circa Pascha denominatus in locum D. Francisci Lams, 11a ianuarii defuncti 11). Huic Capitulo interfuerunt Abbates 36, et unicus Praepositus exemptus, scilicet Vallis Liliorum 12), adeoque computato simul Illmo Domino Generali universim 38 Praelati; id quod, attenta Ordinis diminutione, quam saeculi 16i haereses induxerunt 13), in florentissimis Ordinis Provinciis, et Hispanorum segregatione 14), dici potest numerosum, aut saltem excedere numerum

7) Introitus Missae in 4a Dominica post festum Paschale initium sumit a verbo : Cantate. Ideo Dominica ista indicari solebat : Dominica Cantate. — Inde a pluribus saeculis Capitula Generalia Ordinis ad hanc Dominicam Patres capitulares dicti advocari mos constans erat.

8) Abbas Tongerloensis (Tongerlo, in dioecesi, olim Cameracensi, nunc Antverpiensi), annis 1723-1745, erat Ioseph Van der Achter. Inde ab anno 1724 erat Vicarius generalis pro Circaria Brabantica. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. II, p. 335.

9) Abbas Bernensis (abbatia Bernensis olim sita erat in dioecesi Ultraiectensi; saeculo decimo octavo abbates residebant in civitate Vilvoorde, non longe a civitate Bruxellensi), annis 1728-1741, erat Gerlacus Van Malsen. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. II, p. 278.

10) Abbas S. Michaelis Antverpiensis (in civitate et dioecesi eiusdem nominis) annis 1738-1748, erat Ioseph Van der Boven. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. II, p. 269.

11) Fr. Lams abbas fuit inde ab anno 1732.

12) Asceterium Vallis Liliorum (Leliëndaal, in civitate et dioecesi Mechliniensi) inde ab anno 1636 habebat praepositos provenientes ab abbate Tongerloensi. Annis 1724-1745, Eligius Rigouts erat praepositus. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. II, p. 301. Obiit 4 septembris 1754. Cfr. L. GOOVAERTS, o.c., t. II, p. 95 s.

13) Sermo hic fit de strage allata pluribus monasteriis Ordinis ex orta sic dicta « Reformatione ».

14) Saeculo decimo sexto, in Hispania reformatio apud Praemonstratenses introducta

Praelatorum, qui a 2 saeculis Capitulo Generali interfuerunt. In novissimo anno 1717 tantum 20 circiter Praelati numerabantur ¹⁵⁾.

Hos inter fuerunt 13 Belgae, scilicet Floreffiensis ¹⁶⁾, Ninoviensis ¹⁷⁾, Grimbergensis ¹⁸⁾, Parchensis ¹⁹⁾, Averbodiensis ²⁰⁾, Diligemensis ²¹⁾, Bonae Spei ²²⁾, Trunchiniensis ²³⁾, S. Foillani ²⁴⁾, Castelli Mortaniae prope Tornacum ²⁵⁾, Viconiensis ²⁶⁾, Furnensis ²⁷⁾, et S. Augustini

est, quae duxit ad separationem practice definitivam inter hos Praemonstratenses et alios. Cfr. P.E. VALVEKENS, *L'Ordre de Prémontré et le Concile de Trente. La Congrégation des Prémontrés d'Espagne* in *Anal. Praem.*, 1942, XVIII, pp. 91-135; J.B. VALVEKENS, *Documenta quaedam de habitudine Abbatis Generalis Despruets († 1596) ad Congregationem Praemonstratensium Hispanorum* in *Anal. Praem.*, 1967, XLIII, pp. 226-271; T. MORAL, O.S.B., *Bases para una historia del «Prémontré» en España* in *Anal. Praem.*, 1968, XLIV, pp. 282-308; A.K. HUBER, O. Praem., *Spanien und die Prämonstratenserkultur des Barock* in *Historisches Jahrbuch*, 1953, LXXII, pp. 349-378.

¹⁵⁾ Exstant Acta Capituli generalis anni 1717 impressa, modo solummodo compendiario (impressa apud J.B.-Christ. Ballard, Lutetiae Parisiorum). In illis Actibus impressis non habetur indicatio omnium Praelatorum illi Capitulo adstantium. Plures Abbates absentes erant eo quod ex parte gubernii civilis licentiam adeundi Prémontré non receperant.

¹⁶⁾ Carolus Darteville. Cfr. *supra*, n. 4.

¹⁷⁾ Abbas Ninoviensis (in dioecesi, olim Cameracensi, nunc Gandavensi) annis 1712-1754 erat Ferdinandus Van der Haeghen. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 316.

¹⁸⁾ Augustinus Van Eeckhout. Cfr. *supra*, n. 2.

¹⁹⁾ Abbas Parchensis (in dioecesi, olim Leodiensi, nunc Mechliniensi) annis 1730-1756, fuit Alexander Sloomans. Cfr. L. GOOVAERTS, *o.c.*, t. II, p. 186.

²⁰⁾ Abbas Averbodiensis (in dioecesi, olim Cameracensi, nunc Mechliniensi) annis 1736-1747, erat Simon Braunman; fuerat praeses Collegii Praemonstratensis Lovaniensis, annis 1704-1727. Conscripsit ac evulgari curavit Tractatus theologicos, octo voluminibus constantes. Cfr. L. GOOVAERTS, *o.c.*, t. I, p. 21; 89 s.; t. III, p. 27; t. IV, p. 10; L. BLOMME, *De Abdij van Averbode*. Averbode, 1920, pp. 220-227.

²¹⁾ Abbas Diligemensis (in dioecesi, olim Cameracensi, nunc Mechliniensi) annis 1721-1744, erat Henricus Crockaert. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 283; L. GOOVAERTS, *o.c.*, t. IV, p. 55.

²²⁾ Abbas Bonae Spei (in dioecesi, olim Cameracensi, nunc Tornacensi) annis 1724-1752, erat Hieronymus Petitt. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 364.

²³⁾ Abbas Trunchiniensis (in dioecesi, olim Tornacensi, nunc Gandavensi) annis 1731-1740, erat Petrus De Caesemaecker. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 412.

²⁴⁾ Abbas S. Foillani Rodiensis (in dioecesi, olim Cameracensi, nunc Tornacensi), annis 1726-1747, erat Gulielmus Fosseze. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 397.

²⁵⁾ Abbas Castelli in Mauritania (seu Castellum Dei) in dioecesi, olim Tornacensi, nunc Cameracensi), annis 1711-1746, erat Basilius de l'Espierre. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 408.

²⁶⁾ Abbas Viconiensis (in dioecesi, olim Atrebatensi, nunc Cameracensi), annis 1735-1760, erat Hieronymus Boudu. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 437.

²⁷⁾ Abbas S. Nicolai Furnensis (in dioecesi, olim Tarvanensi, nunc Brugensi), annis 1731-1749, erat Reginaldus Beele. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 433.

prope Audomarum ²⁸⁾. Caeteri fuerunt Galli et Lotharingi, qua communis observantiae, qua reformati antiqui Rigoris, ut vocant ²⁹⁾. 8 Praelati erant Doctores Theologiae aut Sacrorum Canonum, uti et erat Prior Collegii Parisiensis ³⁰⁾ et Illmi et Capituli Generalis Secretarius ³¹⁾, qui omnes comparuerunt biretis violaceis, excepto Steinfeldensi ³²⁾, qui a me rogatus rationem, respondit se numquam uti bijreto doctorali nisi in ipsa sua Universitate Coloniensi. Nota : In supradicta Praelatorum dinumeratione non observavi ordinem

²⁸⁾ Abbas S. Augustini prope Audomarum, seu Tarvanensis (in dioecesi, olim Tarvanensi, nunc Atrebatensi), annis 1732-1748, erat Claudius Stérin. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 424.

²⁹⁾ Saeculo decimo sexto in Lotharingia instituta fuit reformatio Ordinis, quae reditum promebat ad primitivum rigorem Ordinis. Quamvis Statuta et structuram quodammodo specialia induxerit haec Reformatio, Ordini universo iuncta remansit. Et paulatim extensionem relative magnam nacta est in variis regionibus Galliae. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. III, pp. 118-228. Cfr. de fundatione huius Reformationis : E. DELCAMBRE, *Servais de Lairuelz et la Réforme des Prémontrés*. (Bibliotheca Analectorum Praemonstratensium. Fasc. 5). Averbode, 1964. — Quamvis haec Reformatio singulis annis Capitulum suae Congregationis celebraret, plures Praelati huic Congregationi adhaerentes Capitulis Generalibus totius Ordinis intererant.

³⁰⁾ Ludovicus Grisard, doctor Sorbonicus. Annis 1739-1761 fuit abbas Albae Curiae, (in dioecesi, olim Carnutensi, nunc Versaliensi). Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 543. De hoc Grisard, postea, relate ad eventus praesentis Capituli, in *Diario Abbatis Van Eeckhout*, redibit sermo. Cfr. p. 59.

³¹⁾ Secretarius generalis huius Capituli erat Petrus de Vinay. Seu Petrus Antonius Parchappe de Vinay. In electione abbatis generalis anni 1740, ex decisione Regis Galliae, Ludovici XV, eligi non potuit in Abbatem generalem Ordinis. Verum, anno 1758, de facto electus est Abbas generalis; in quo munere persolvendo perstitit usque ad obitum suum, die 4 martii 1769. Cfr. L. GOOVAERTS, *o.c.*, t. II, pp. 344-346; J.B. VALVEKENS, *De electione Abbatum Generalium Augustini de Roquevert (1740), Brunonis de Bécourt (1741), Antonii Parchappe de Vinay (1758) in Anal. Praem.*, 1972, XLVIII, pp. 373-384.

³²⁾ Abbas Steinfeldensis (in dioecesi, olim Coloniensi, nunc Aquisgranensi), annis 1732-1744, erat Christianus Steinheuer; per annos 16 fuerat praeses Seminarium Ordinis in urbe Coloniensi, professor in universitate Coloniensi, et iteratis vicibus rector huius universitatis. Erat Dr. Theologiae. Cfr. L. GOOVAERTS, *o.c.*, t. II, p. 202; Th. PAAS, *Das Seminarium in Köln in Anal. Praem.*, 1925, t. I, p. 125.238; F.W. SAAL, *Die Auswirkungen des Trienter Konzils für die Prämonstratenser, besonders in der rheinisch-westfälischen Provinz in Anal. Praem.*, 1964, XL, p. 58 : « Christian Steinheuer ... Als Lektor hatte er in Arnstein, in der Zisterzienserabtei Himmerod, in Steinfeld und Köln gelehrt; er besass Lizentiat und Doktorgrad der Theologie und wurde Professor, Dekan und fünfmal Rektor der Kölner Universität. Steinheuer ist nur der hervorragendste aus den anderen Lektoren und Doktoren aus Steinfeld, die am Kölner Seminar, in anderen Klöstern oder an der Universität wirkten ».

praecedentiae, sed eosdem posui, ut mihi occurrebant. Etenim ordo praecedentiae in Capitulis Generalibus, ad evitandam omnem disceptionem, desumitur ab antiquitate cuiusque Praelati, salva tamen praeeminentia trium Ordinis Patrum — uti vocant — scilicet Laudunensis ³³⁾, Floreffiensis ³⁴⁾ et Cuissiacensis ³⁵⁾; hoc itidem salvo, quod Abbates Capituli Generalis designatos Definitores praecedebant, sedente Capitulo, Abbates non Definitores, etsi installatione seniores. Hac ratione fui post Ordinis Patres quartus, praecedentibus me Praelatis Strahoviensi ³⁶⁾, et Castri Mauritaniae ³⁷⁾, qui erant de anno 1711, uti et Ninhoviensi ³⁸⁾, de anno 1713, cum ego tantum essem de anno 1716, immediate post me habens Abbatem Vallis Dei, Galum ³⁹⁾, et deinceps caeteros omnes. Vicarii Circariarum per se nullam habent praecedentiam, cum officium eorum sedente Capitulo cesset, qui idcirco in prima Capituli sessione commissiones suas ad manus Illmi Domini consignare debent, et solum in ultima sessione vel confirmantur vel mutantur.

His praemissis, praedicta Dominica 4a circa horam Processionis, congregati fuerunt in vestibulo maiori novi aedificii Abbatialis omnes Capitulantes, qua Praelati, qua Priores, erant hi numero 35 — ibidem a Processione, observatis ritibus Statutorum, excepti: etenim aura pluviosa et frigida vetabat egressum ad maiorem Abbatiae portam, ubi iuxta Statuta excipi debuissent. Post Conventum Praemonstratensem procedebant ad praedictum vestibulum in Pontificalibus Illmus Dominus, et Dni Floreffiensis, Cuissiacensis et Strahoviensis ⁴⁰⁾; cum enim Abbatia Laudunensis — quod deploramus — cesset ⁴¹⁾, ideoque haec prima Paternitas Ordinis honor hic post duos alios devolvebatur ad Praelatum installatione seniore: qui erat Strahovien-

³³⁾ Abbatia S. Martini Laudunensis (in civitate eiusdem nominis) inde a plurimis decenniis, non amplius regebatur ab abbate regulari; sed ab abbate sic dicto commendatario; practice proinde regebatur a priore.

³⁴⁾ Floreffia: cfr. *supra*, n. 4: Carolus Darteville.

³⁵⁾ Cuissiacum. Cfr. *supra*, n. 5: Carolus Martin.

³⁶⁾ Marianus Hermann. Cfr. *supra*, n. 6.

³⁷⁾ Basilius de l'Espierre. Cfr. *supra*, n. 25.

³⁸⁾ Ferdinandus Van der Haeghen. Cfr. *supra*, n. 17.

³⁹⁾ Abbas Vallis Dei (in dioecesi Remensi), annis 1715-1766, erat Nicolaus Oudet. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. II, p. 385.

⁴⁰⁾ Car. Darteville; Carolus Martin; Marianus Hermann.

⁴¹⁾ Quia in S. Martino Laudunensi erat abbas commendatarius, iste Capitulo generali non intererat.

sis. In praedicto vestibulo nobis constitutis, adverteram non observantum ordinem praecedentiae, de quo supra; monueramque desuper Coeremoniarium-qui erat Prior Iusti Montis ⁴²⁾. Hic vero frigide respondit, id fieri sine cuiusquam praeiudicio; qua solutione alii quoque errores sedente Capitulo indiguerunt. In regressu ad Ecclesiam immediate Conventum Praemonstratensem sequebantur Priores Capitulantes, hos vero Praelati, denique 4 Abbates infulati ⁴³⁾; id quod videre magnificum erat. Habitus omnium erat choralis; id est: Conventus et Priorum in superpelliceis cum almutio, Praelatorum in Rocheto mozetta tecto.

Omnibus chorum ingressis, cecinit Illmus D. Generalis Missam solemnem de S. Spiritu, idque admodum magnifice; habebat enim baldachinum ad latus Evangelii, duos Assistentes, 2 itidem Diaconos, et 2 Subdiaconos, Coeremoniarium, etc. Hac Solemnitate aut pene pari trium subsequentium dierum Missae decantatae fuerunt, hora 7a matutina, feria 2da de S. Maria per Abbatem Floreffiensem ⁴⁴⁾, feria 3a de S. Norberto, qui cani debebat per Abbatem Cuissiacensem ⁴⁵⁾; sed hoc se excusante ob indispositionem, per alium Praelatum cantata fuit; feria 4a pro Defunctis per Abbatem Strahoviensem ⁴⁶⁾. His Capituli Generalis solemnibus Missis omnes Capitulantes interesse debebant, Praelati quidem in stallis Sacerdotum seniorum ex utraque parte ab ipso Generalis stallo, eidemque obverso, Priores vero partim in stallis Sacerdotum iuniorum, partim una cum Conventu in stallis inferioribus, ubi et socii Praelatorum steterunt.

Finita Missa de S. Spiritu, Illmus Dominus una cum Capitulantibus et Conventu Praemonstratensi ingressus est Capitulum Conventuale: BENEDICITE dicto per eundem, orationem latinam habuit quidam canonicus Praemonstratensis. Thema erat illud REGULAE: Unanimes habitetis in domo Domini, et sit vobis, etc. Partes vero orationis: Unanimitas, Ordinis securitas; 2a: Unanimitas, Ordinis splendor;

⁴²⁾ Nomen huius prioris non indicatur. Cum abbas Iusti Montis, nomine Iac. Petri Jussy, Capitulo huic personaliter interesset prior eiusdem abbatae, uti videtur, Capitulo intererat qua socius Abbatis.

⁴³⁾ Hi quatuor erant Reverendissimus Dominus Praemonstratensis, Honoratus Lucas de Muin; abbas Floreffiensis, Carolus Darteville, abbas Cuissiacensis, Carolus Martin; abbas Strahoviensis, Marianus Hermann.

⁴⁴⁾ Car. Darteville.

⁴⁵⁾ Car. Martin.

⁴⁶⁾ Mar. Hermann.

3am partem maxime a contrario probavit ex turbis Richelianis, de quibus Ordinis Annalista in descriptione Praemonstrati a fol. 45 tomi I ⁴⁷⁾. 2am vero partem locis satis communibus probare conatus fuit. Displicuit plerisque Capitulantibus, praesertim Germanis et Belgis, ad id muneris a Generali, iuniorem Sacerdotem, vix a quadriennio Religionem ingressum, designatum fuisse, cum Statuta decernant id fieri debere per aliquem Abbatem, vel alium ex praecipuis Doctoribus vel Canonicis ⁴⁸⁾. Et vero, id omnino decet-ut mittissime loquar-et requiritur ab illo; cuius est monere, instruere, vel saltem adhortari consessum tam eruditum et honorabilem, ut hic erat. At fortasse Confrater ex iudicio Gallorum fuerit ex praecipuis, apud quos magnus Orator audiebat; hoc autem suffragium non habuit ex caeteris, qui neque quoad substantiam, neque quoad dicendi modum aliquid speciale in eius oratione reperire potuerunt. Plures se vix aliquid intellexisse dicebant; etsi sederet orator in medio Capituli, facie Generali obversus, et quidem in sede maiori, sedentibus Praelatis in communi scamno Capitulari. Huic congregationi interfuerunt etiam extranei, Ecclesiasticique saeculares. Dictam orationem pronuntiavit in Capitulo Generali novissimo anni 1717 quidam Abbas Gallus.

⁴⁷⁾ Canonicus Praemonstratensis, de quo hic, fuisse videtur Gullielmus Manoury (1712-1780). Cfr. L. GOOVAERTS, *o.c.*, t. I, p. 562 s. Iste postea (1769) electus est abbas Praemonstrati et Abbas generalis. Scribit enim C. TAIÉE, *o.c.*, t. II, p. 192 : « Au chapitre général de 1735 (notetur hoc anno celebratum non fuisse Capitulum generale; saeculo decimo octavo, solummodo duo Capitula generalia convocari potuerunt : 1717 et 1738; textus Taiée immutandus ergo videtur, ponendo 1738 pro 1735) Guillaume chargé, malgré sa jeunesse de porter la parole en latin pour l'ouverture de l'assemblée, l'avait fait avec tant d'esprit et d'élégance, qu'il s'était concilié les éloges et les applaudissements de tous les assistants ». Ex Diario abbatis Van Eeckhout patet tale iudicium nullatenus concordare cum obiectiva rerum veritate. — Quisnam fuerit « abbas Gallus » — de quo abbas Van Eeckhout paulo post, qui orationem inauguralem in Capitulo generali anni 1717 pronuntiaverit —, non constat; Actus impressi huius Capituli anni 1717 solummodo dicunt : « omnes ad Aulam Capitularem Conventus sese recepere, concionem pro more audituri ». — « Turbae Richelianae » quibus allusionem facit abbas Van Eeckhout, indicant conatus adhibitos a cardinali de Richelieu ad obtinendam (ad modum abbatis commendatarii) praelaturam Praemonstratensem. « Annalista » ad quem remittit Van Eeckhout est abbas Stivagiensis, Hugo, qui, anno 1734, Nanceii, ediderat primum tomum *Sacri et Canonici Ordinis Praemonstratenses Annales*. De « turbis Richelianis » illis agit Hugo, *l.c.*, coll. 43-47.

⁴⁸⁾ Statuta Ordinis, anni 1630, Dist. 4, cap. II, nr. 10 de facto ita edicunt : « Sequatur deinde sermo vel exhortatio, quam faciet Dominus Praemonstratensis, vel Abbas aliquis, vel alius ex praecipuis Doctoribus vel Canonicis, ab eodem ante praemonitus ».

Pransimus in Refectorio Conventuali, praesidente Reverendissimo D. Generali, assistantibus illi ad dexteram Abbate Floreffensi ⁴⁹⁾; ad sinistram Cuissiacensi ⁵⁰⁾, ex altero ex Senioribus Definitoribus. Caeteri vero mensae laterali utrimque accumbebant. Lectio, quae coeteroquin continua est, circa prandii finem abruptit Reverendissimus Dominus, concessio colloquio, quod deinceps Praelati liberalius fecerunt. Etenim Reverendissimus hac solum vice mensae praesedit; eo quod invitari iubebat per vices, in suo hospitio pransus. Attamen singulis diebus denominabat tam pro prandio, quam pro coena suo nomine futurum in refectorio Capituli Generalis Praesidem, unum ex Praelatis definitoribus.

Sessio 1^a

Locum habuit haec prima sessio die 4^a Maii, hora post meridiem tertia.

In hac sessione, secundum Acta impressa, Abbates Capitulo Generali, flexis genibus, obedientiam promiserunt et iuraverunt.

Inito consilio cum Abbatibus Floreffensi ¹⁾, *Cuissiacensi* ²⁾, *Strahoviensi* ³⁾, *Bonae Spei* ⁴⁾, *Dommartinensi* ⁵⁾, *Lucensi* ⁶⁾, *Grimbergensi* ⁷⁾ *et Steinfeldensi* ⁸⁾, *Illustr. Dom. Generalis constituit in Definidores Capituli : Abbates Floreffensem* ⁹⁾, *Cuissiacensem* ¹⁰⁾, *Strahoviensem* ¹¹⁾, *Dommartinensem* ¹²⁾, *Ninoviensem* ¹³⁾, *Parchensem* ¹⁴⁾, *Bonae Spei* ¹⁵⁾,

⁴⁹⁾ Car. Darteville.

⁵⁰⁾ Car. Martin.

¹⁾ Car. Darteville.

²⁾ Car. Martin.

³⁾ Marianus Hermann.

⁴⁾ Hieronymus Petit.

⁵⁾ Abbas Dommartinensis (in dioecesi, olim Ambianensi, nunc Atrebatensi), annis 1725-1739, erat Thomas Breuvart. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. II, p. 551.

⁶⁾ Abbas Lucensis (in dioecesi, olim Olomucensi, nunc Brunensi), annis 1729-1745, erat Antonius Nolbeck. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. I, p. 299.

⁷⁾ Augustinus Van Eeckhout.

⁸⁾ Christianus Steinheuer.

⁹⁾ Car. Darteville.

¹⁰⁾ Car. Martin.

¹¹⁾ Mar. Hermann.

¹²⁾ Thomas Breuvart.

¹³⁾ Ferdinandus Van der Haeghen.

¹⁴⁾ Alexander Sloomans.

¹⁵⁾ Hier. Petit.

Steinfeldensem ¹⁶⁾, *Rengisvallis* ¹⁷⁾, *Clari Fontis* ¹⁸⁾, *Roggenburgensem* ¹⁹⁾, *Lucensem* ²⁰⁾, *Corneolensem* ²¹⁾, *S. Joannis de Castella* ²²⁾, *Albae Curiae* ²³⁾, *R.D. Priorem Praemonstrati* ²⁴⁾, *Praesidem Collegii Ordinis in Urbe et insimul Procurator apud Curiam Romanam* ²⁵⁾.

Deinde munia Ordinis antea accepta a variis Abbatibus, iuxta morem in Capitulis Generalibus, resignata fuerunt.

Tandem in hac prima sessione, Decreta ultimi Capituli generalis (anni 1717) praelecta sunt.

Abbas Grimbergensis, ex sua parte, haec scribit de hac prima sessione : Eadem prima die, a prandio, Reverendissimus D. Generalis assumpsit in Consultores pro formando Definitorio 4 aut 5 Abbates et me inter illos, qui cum eodem Reverendissimo ex aula Capitulari ad interius conclave mox digressi fuerunt. Ibidem a Dom. Generali petitum fuit an numerus Consultorum esset determinatus? Cumque responsum negative, propositum ut dignaretur pro Praelatorum Capituli maiori numero plures assumere; id quod approbans Reverendissimus 3. aut quatuor alios advocari iussit, et hos inter Parchensem ²⁶⁾, et Steinfeldensem ²⁷⁾ Abbates, fueruntque adeo 8. Consultores denominati, quos videre est in Capituli Actis. Cum iis qui eoipso quasi per se

¹⁶⁾ Chr. Steinheuer.

¹⁷⁾ Abbas Rengisvallis (in dioecesi, olim Tullensi, nunc Virdunensi), annis 1724-1753, erat Nicolaus Habert. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. III, p. 98.

¹⁸⁾ Abbas Clari Fontis (in dioecesi, olim Laudunensi, nunc Suessionensi), annis 1724-1741, erat Augustinus de Roquevert; qui, anno 1740, erit Dominus Praemonstratensis. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 372.

¹⁹⁾ Abbas Roggenburgensis (in dioecesi Augustana), annis 1735-1753, erat Casparus Geisler. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. I, p. 79.

²⁰⁾ Antonius Nolbeck.

²¹⁾ Abbas Corneoli (in dioecesi Bisuntina), annis 1725-1756, erat Henricus Joseph de la Bruyère. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. I, p. 362.

²²⁾ Abbas S. Ioannis de Castella (in dioecesi, olim Aturensi, nunc Aquensi), annis 1731-1769, erat Franciscus de Lavelle. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. III, p. 196.

²³⁾ Abbas Albae Curiae (in dioecesi, olim Carnutensi, nunc Versaliensi), annis 1730-1739, erat Carolus Regnier. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 543.

²⁴⁾ Iuxta Actus impressos huius Capituli, Claudius Dautrey tunc erat prior Praemonstrati.

²⁵⁾ Nicolaus Meyers, canonicus Tongerloensis, praeses et insimul procurator generalis Ordinis apud Curiam Romanam annis 1736-1778. Obiit 15 septembris 1778. Cfr. L. GOOVAERTS, *o.c.*, t. I, p. 585; t. IV, p. 199.

²⁶⁾ Alexander Sloomans.

²⁷⁾ Chr. Steinheuer.

sunt Definitores-constituit Reverendissimus 16 Definitores Praelatos, et 2 non-Praelatos, ut ibidem videre est; non quidem omnes Praelatos 1a die, sed duos Praelatos esse denominandos, cum ex 5 Germanis quatuor, et ex sola Brabantiae Circaria tres essent Definitores. Igitur, ut Gallis satisfaceret Reverendissimus, postridie sua autoritate sua sola in sessionis principio denominavit 2 vel 3 Gallos in Definitores-nemine contradicente-ad Definitorii mensam accedere. Etenim sedebant Definitores ad maiorem mensam quadratam, in medio aulae prope caminum, in cuius mensae medio locata erat Crux argentea deaurata, quam directe respiciebat Reverendissimus, habens a dextris Floreffiensem ²⁸⁾, et a sinistris Cuissiacensem ²⁹⁾, caeterosque ab utroque latere Praelatos Definitores. Reverendissimo obversus sedebat ad eandem mensam Capituli Generalis Secretarius ³⁰⁾. Habens a dextris Priorem Praemonstrati ³¹⁾, a sinistris Procuratorem Generalem ³²⁾, itidem Definitores Praelati vero non diffinitores sedebant ad utrumque aulae latus. Prope fenestram. Priores autem in aulae medio, veluti in loco plano.

Omnibus, ut dictum est, sic sedentibus nominati fuere Capituli Officiales, Reverendissimo proponente, Definitorio annuente, subinde et suggerente. Praecipui, ut fert memoria, fuerunt :

Promotor Capituli Abbas Castelli Mortaniae, qui et eodem officio functus fuerat in novissimo Capitulo Generali anni 1717 ³³⁾. Huius est negotia proponere, quamquam et omnibus singulisque hoc liceat, prout saepe factum. Revisores decretorum ut sigillatores Strahoviensis ³⁴⁾ et Grimbergensis ³⁵⁾.

Decreta revidimus, sed satis festinanter, urgente Reverendissimo et plerisque Praelatis Capituli finem feria 6ta in sessione vespertina. Prout et die sequenti mane conclusum fuit, et toti coetui, ac Praemonstratensi conventui in eiusdem Capitulo conclusum fuit. In nostra revisione ultima et dicta praelectione nihil magnopere desideravi correctum. In diebus singulis praestiteram-Strahoviensi ³⁶⁾ plerumque

²⁸⁾ Car. Darteville.

²⁹⁾ Car. Martin.

³⁰⁾ Petrus de Vinay. Cfr. *supra*, p. 9, n. 31.

³¹⁾ Claudius Dautrey.

³²⁾ Nicolaus Meyers.

³³⁾ Claudius de l'Espierre. Cfr. *supra*, p. 8, n. 25.

³⁴⁾ Mar. Hermann.

³⁵⁾ Aug. Van Eeckhout.

³⁶⁾ Mar. Hermann.

aliis commissionibus distento-multaque corrigere debueram, sive amanuensis vitio, sive alio ex capite minus clare et latine expressa, ut sunt Galli plerique modice latini, quod pace ipsorum dixero, totique Capitulo patuit : eruditionem non tango, quae et inter illos reperitur. Nationis vitium est, vix quidquam aestimare quod suum non est. Hoc, visis decretis, ut impressa sunt, desideravi, ut quo ordine in originali extant et praelecta sunt, etiam impressa fuissent-quod opinabar futurum; sed dum haec nimium abbreviare voluerunt, multa involverunt-licet salva rei substantia-et obscura, nec satis nitida nobis transmiserunt, ut non loquar de mendis typographicis etiam sensui contrariis ³⁷⁾.

Quod attinet sigillatoris officium, numquam appositum fuit sub Capitulo Generali sigillum-quod sciam-nisi soli extracto decreti in causa Tusschenbecana pro nobis lati ³⁸⁾, quod petieram, quodque dicto sigillo munitum mihi consignavit Capituli Generalis Secretarius ³⁹⁾, ut videre licet in libro proprio, fol. 64, et caetera omnia, negotium Tusschenbecanum tangentia, exacte descripsi ⁴⁰⁾; proinde hic nuspiam repetenda. Caeteri omnes Officiales fuerunt Praesides-ut plurimum bini-congregationum, quas Cameras vocant, v. gr. negotium Regularium, Temporalium, Talliarum, etc. In Camera Temporalium erat Diligemensis, Talliarum Parcensis ⁴¹⁾. De caeteris nihil memoriae occurrit, quod notatu dignum arbitrer. His Officialibus respective negotia, ut plurimum mittebantur examinanda *ad referendum*. Saepe etiam aliis Praelatis, pluribus paucioribusve pro negotii gravitate -uti Tusschenbecanum-4 Praelatis et 2 Prioribus commissum fuit. Et post examen unus Commissariorum iudicium proponebat toti Capitulo, quod ut plurimum approbatum fuit. Id admodum conveniens, imo necessarium erat; caeteroquin enim satis prudenter, neque satis mature negotia tam multa, et tam varia-tempore tam brevi-expediri

³⁷⁾ Actus impressi huius Capituli (cfr. *supra*, p. 5, n. 1), de facto minus accurate confecti sunt; et non multa nobis de decursu Capituli manifestant.

³⁸⁾ Asceterium Tusschenbecanum (in dioecesi, olim Cameracensi, nunc Gandavensi) curae abbatis Trunchiniensis erat commissum. Saeculo decimo octavo in maximis difficultatibus versabatur. Ideo curae abbatis Grimbergensis committitur in hoc Capitulo. Cfr. M. DE MEULEMEESTER, *Les Norbertines de Tusschenbeek* in *Anal. Praem.*, 1928, t. IV, pp. 38-44. Cfr. de Tusschenbeek in genere : N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, pp. 424-426.

³⁹⁾ Petrus de Vinay.

⁴⁰⁾ Abbas Diligemensis (in dioecesi, olim Cameracensi, nunc Mechliniensi), annis 1721-1744, erat Henricus Crockaert. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 233.

⁴¹⁾ Henr. Crockaert; Alexander Sloomans.

potuissent. Unicum mihi negotium commissum fuit cum Strahoviensi ⁴²⁾ et Lucensi ⁴³⁾. Decisum Sess. 5a, scilicet de iure Paternitatis in Ecclesiam Rengis Vallis inter Abbatem Regiae Vallis ⁴⁴⁾ et Reverendissimum Generalem controversa, ac in huius favorem decisa.

Ad examinandas absentium excusationes constitutus fuit Abbas Rengis Vallis ⁴⁵⁾, qui rationes singulorum excusationum postea succincte retulit, fundatas ut plurimum in infirmitate, impotentia, gravitate expensarum, etc. Fueruntque omnes et singulae citra contradictionem admissae.

In la hac sessione omnes Abbates, exceptis Reverendissimo Domino et paucissimis, qui in Capitulo novissimo id fecerunt, ipsi Reverendissimo et Capitulo Generali obedientiam et reverentiam genuflexi promiserunt in manibus Reverendissimi, et quidem omnes cum iuramento; idem iuramentum praestitum fuit in Capitulo Generali anni 1717, Sess. 1a; quod ultimum Statuta non habent ⁴⁶⁾.

Cum vero negotia totum Ordinem concernentia nec multa fuerint nec gravioris momenti, non admodum multa annotanda erant; id quod succincte exequi conabor secundum ordinem sessionum.

Sessio 2^a

De hac sessione, quae locum habuit die 5 Maii hora 8. matutina haec dicunt *Actus impressi* :

Quaesivit ab Ampl. Capitulo Rmus Dominus Abbas S. Mariae Mussipontanae ¹⁾, *utrum qui tenentur ad recitationem Breviarii, tenerentur ad recitationem Litaniarum majorum in die S. Marci et in Rogationibus, et responsum fuit jam antea a Capitulo Generali definitum fuisse illos non obligari; quae quidem decisio fuit a Capitulo confirmata.*

Tum exposuit R.P. Prior Praemonstrati ²⁾, *a quodam auctore Ordinis*

⁴²⁾ Mar. Hermann.

⁴³⁾ Antonius Nolbeck.

⁴⁴⁾ Abbas Regiae Vallis (in dioecesi, olim Tullensi, nunc Virdunensi), annis 1725-1739, erat Hyacinthus Collart. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. III, p. 101.

⁴⁵⁾ Nicolaus Habert.

⁴⁶⁾ In Statutis anni 1630, Dist. IV, cap. III, n. 1, sermo fit de obedientia promittenda; de iuramento vero tunc praestando nihil habetur in Statutis.

¹⁾ Abbatia Mussipontana fundata fuerat in Sta Maria in Nemore (in dioecesi, olim Tullensi, nunc Nanceiana); Servatius de Lairuelz, annis 1606-1612, abbatiam hanc transtulit in civitatem Mussipontanam, iuxta universitatem ibidem recenter erectam.

²⁾ Claudius Dautrey.

anonimo editum fuisse librum gallico idiomate ³⁾, in quo impugnantur Decreta Capitulum Generalium, tum ea quae spirituales et temporales Ecclesiae Praemonstratensis administrationem, Sede Abbatiali vacante, Priori Praemonstratensi vindicant, tum ea quae jus indicendae electionis Abbatis Praemonstrati eidem Priori confirmant et Ampl. Capitulum rogavit ut latam a Rmo Domino Generali contra praefatum librum sententiam ratam haberet et approbaret; cujus supplicationis occasione Rmus Dominus Abbas Mussipontanus ⁴⁾, supplicem praefati auctoris chartam ab eodem subscriptam, Ampl. Capitulo consignavit, qua Rmi Domini Generalis censurae cum debita venerationis protestatione sese submittit. Quibus auditis, Capitulum ipsius excusationem et obsequium censurae exhibitum approbavit, et praedicta Decreta, tum ea quae spirituales simul et temporales Ecclesiae Praemonstratensis administrationem, Sede vacante, Priori Praemonstratensi adjudicant, tum ea quae diem electionis Abbatis Praemonstrati ab ipso indicendam esse definiunt, sua sanctione confirmavit.

De eadem sessione haec notat abbas Van Eeckhout in suo *Diario* :

Sessione 2da decretum fuit *citra discussionem* non esse obligationem privatim recitandi Litanias majores, etc., idque ob praecedentium Capitulum similem declarationem; et salvo meliori iudicio arbitrabar, id saltem mereri maturam discussionem, cum hodie Breviario Romano obstricti censeant esse talem obligationem; quod fortasse non perinde ab ipsis censebatur, quod tempora priora nostra Capitula declararunt.

Sessio 3a

Locum habuit haec sessio die 5. Maii, hora 3 pomeridiana.

Acta impressa de hac sessione haec referunt :

Exposuit Rmus Dominus Generalis Ampl. Capitulo Monasterium suum jam pridem non fuisse visitatum; et illico nominatus est Dominus

³⁾ Cum in abbacia Praemonstratensi magnae essent difficultates materiales, et non raro interventus ex parte regis advenissent in electionibus Abbatis Generalis, Patres-Abbates dicti, seu S. Martini Laudunensis (quae abbacia tunc erat sub abbate commendatario), Floreffiensis, Cuissiacensis, sibi paulatim auctoritatem saltem practicam vindicarant in electionem illam. Cum vero talis iurisdictio non clare esset ordinata, discussioni obnoxia erat. Eo quod, in genere, abbacia, abbate viduata prioris iurisdictioni submissa erat.

⁴⁾ Serv. de Lairuelz.

Abbas Strahoviensis ¹⁾, qui cum RR. adm. Abbatibus Floreffiensi ²⁾ et Cuissiacensi ³⁾ illud officium exsequeretur.

Item conquestus est Rmus adm. Dominus Albae Curiae ⁴⁾ abusum apud plures Religiosos invaluisse, ut absque Superiorum scitu et licentia emerent, venderent, et pecuniam sibi asservarent, quem ut pro viribus emendaret Capitulum renovavit decretum Statutorum quo cuilibet Religioso prohibetur ne quisquam inscio suo Superiore emere vel sibi comparare aliquid praesumat ⁵⁾.

Renovavit Capitulum aliud Decretum Statutorum distinc. 2, cap. 23 ⁶⁾, quo Pastoribus injungitur ut vel in Octava S. Norberti, vel aliquo tempore solenni ad suae professionis domum sese recipient, ibidem spiritualibus exercitiis per aliquot dies vacaturi, et Villicationis suae tam spiritualis quam temporalis rationem suis Superioribus reddituri.

Ordinat ulterius Capitulum ut Pastores qui suis Superioribus immediatis parere recusabant, ad Superiores majores deferantur, ab iisdem pro merito carpendi et castigandi.

De eadem hac sessione haec notat abbas Van Eekhout in suo *Diario* :

Abusus contra votum Paupertatis in Gallia Abbas Albae Curiae ⁷⁾ pathetice et paene cum lachrymis proposuit. Supplicans pro remedio, id quod occasionem dedit decreto hic expresso ; at cum conquereretur mihi postea, istud decretum esse enervandum, utpote nimis generale ; collaudato eius zelo, respondi esse moraliter impossibile, ut leges se extendant ad omnes praevaricationes, casus singulares incumbere Superioribus, ut istam Legis applicationem ipsi faciant, et exequantur, etc. Id quod eidem vix aut ne quidem satisfecit. Postea nactus Mandatum quoddam Reverendissimi Generalis Colbertini hac de re editum ⁸⁾, id mihi eunti ad sessionem post aliquot dies consignavit,

¹⁾ Mar. Hermann.

²⁾ Car. Darteville.

³⁾ Car. Martin.

⁴⁾ Car. Regnier. Cfr. *supra*, p. 14, n. 23.

⁵⁾ Variis in locis Statuta agunt de bonorum communitate servanda.

⁶⁾ Agitur in hoc capite Statutorum de pastoribus Ordinis. Hi singulis annis exercitia spiritualia in ipso eorum monasterio peragere debebant, uti clare num. 19 capitis indicati Statutorum dicitur. — Eadem occasione (ita num. 22 eiusdem Statutorum capitis) computum exhibere debent de gestione bonorum materialium sibi, qua pastoribus paroeciarum, commissorum.

⁷⁾ Car. Regnier.

⁸⁾ Michael Colbert fuit abbas generalis annis 1667-1702 ; varias ob rationes in Ordine fama minus bona gavisus est, potissimum ob malam gestionem financiarum. Cfr. B. GRASSL, *Der Praemonstratenserorden, seine Geschichte und seine Ausbreitung bis zur*

rogare dignatus ut idem mox proponerem; id quod modeste recusabam, dicens me neque tempus reperire posse, ut legerem illud; neque expedire ut proponerem, prius non lectum; at cum fortuito adstarent Abbates Diligemensis ⁹⁾, et Averbodiensis ¹⁰⁾, affirmarentque illud a se lectum cum omnimoda approbatione, in verbo ipsorum negotium propositionis istius assumpsi, fuitque dictum mandatum, ut erat gallice a Domino Cuissiacensi Vicario Generali Reformatorum ¹¹⁾, toti Capitulo praelectum, et cum applausu receptum et renovatum, et consequenter praeceptum ut latine translatum imprimeretur. Haec occasio, ob quam sess. 10 id mihi tribuitur, cum magis zelo Abbatis Curiae aliisque hoc debebatur ¹²⁾.

Sessio 4^a

Locum habuit die 6. Maii, hora 9. matutina.

Actus impressi satis longam expositionem habent de decisionibus latis in hac Sessione.

Petiit Rmus adm. Dominus Postulanus ¹⁾, ut suum Monasterium ad Circariam Brabantinam transferretur, et auditis illius supplicationis motivis, collectisque votis dictum Postellanum Circariae Brabantiae fuit ampl. Capituli Decreto incorporatum, salvo jure Paternitatis Rmi adm. Domini Floreffiensis ²⁾.

Gegenwart. in *Anal. Praem.*, 1934, t. X (pag. spec.), p. 88. — Ex altera parte, varias litteras misit religiosus sui Ordinis, quae, sub respectu religioso, plurima positiva elementa ac themata proponunt. Cfr. de istis litteris: Fr. PETIT, *Les lettres de Michel Colbert à ses religieux* in *Anal. Praem.*, 1955, t. XXXV, pp. 280-291. In specie de paupertate sectanda, cfr. *ib.*, p. 286. — Praeterea promulgavit decretum de observando paupertatis voto. Quod decretum in Capitulo generali anni 1738 fuit renovatum ac iussu et auctoritate Abbatis generalis iterum editum, et proelo multiplicatum, typis Petri Perrin (Virduni), anno 1739. — Quae reeditio Decreti dicti decisa est in sessione 10a praesentis Capituli.

⁹⁾ Henricus Crockaert.

¹⁰⁾ S. Braunman.

¹¹⁾ Car. Martin. Communitas dicta Antiqui Rigoris sibi eligebat Vicarium generalem, qui, vi Statutorum specialium, potestates peculiares habebat in abbatias et membra Communitatis.

¹²⁾ Car. Regnier.

¹⁾ Abbas Postulanus (in dioecesi, olim Leodiensi, nunc Antverpiensi), annis 1726-1744, erat Isfridus Van den Brœck. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 326. Postula olim, qua hospitium, fundata erat a Floreffia. Anno 1516, facta est praepositura sui iuris; et anno 1621, abbatia.

²⁾ Car. Darteville. — E Diario abbatis Van Eeckhout patet decisionem capitularem, de qua hic agitur, non adeo facile obtentam esse.

Postea retulit Rmus adm. Dominus Abbas Dilighemensis ³⁾, negotium Rdi P. Procuratoris Generalis Parisiensis ⁴⁾, petentis nimirum : 1°. Ut omnia Monasteria in Regno Franciae constituta in partem Honorarii sibi ab Ordine concessi venirent. 2°. Ut nova contributio singulis Monasteriis sibi ab Ordine concessa imponeretur. 3°. Ut nemini liceret negotia aliis quam Ordinis Patronis et Procuratoribus prosequenda committere. 4°. Ut nulli Ordinis Religiosi Parisios appellentes, alibi quam in Ordinis Collegio commorari possent. Super quo negotio ampl. Capitulo exposuit praefatus Abbas se et adjunctos Commissarios censere nihil a praedicto Procuratore Generali Parisiensi petatum, quod iustum non esset. Tum collectis Praelatorum votis unanimi Capituli suffragio approbata et concessa fuerunt omnia supplicationis supra recensita capita, et approbatus et confirmatus novus contributionis index Capitulo ab eodem Procuratore Generali oblatus et actis Capituli Generalis insertus.

Tum retulit R. adm. D. Capituli Promotor ⁵⁾ Libellum supplicem RR. adm. Abbatum Strahoviensis ⁶⁾ et Lucensis ⁷⁾, quo scilicet petebant : 1°. Ut dignaretur Capitulum confirmare omnia Capitula Provincialia Circariae Bohemiae potissimum ab anno 1680 usque ad annum 1733. celebrata ⁸⁾, necnon omnia Pacta inter Abbates Comprovinciales conventa. 2°. Ut erectio Prioratus Montis Sacri, penes Olmutium ⁹⁾, confirmaretur ea conditione ut a Conventu Gradicensi omni modo et immediate dependeat, ita ut nullae fiant in praedicto Prioratu professiones, sed Gradicenses Professi ibidem Officii Divini pensum persolvant, et maneant unum corpus et inseparabiles ab Ecclesia matrice Gradicensi, voce activa et passiva in eadem gaudentes. 3°. Ut translationem Abbatum ab una Abbatia ad aliam possent, in casibus in quibus tempus recurrendi ad Rmum D. Generalem non suppeteret, a Vicariis Generalibus provisorie fieri, ita tamen ut deberent Abbates translati suae translationis approbationem et confirmationem a Rmo D. Generali postulare et obtinere.

³⁾ H. Crockaert.

⁴⁾ P. de Vinay, secretarius praesentis Capituli generalis, erat procurator generalis Ordinis apud Curias Parisienses, uti expresse notatur in Actibus impressis huius Capituli anni 1738.

⁵⁾ Basilius de l'Espierre. Cfr. *supra*, p. 8, n. 25.

⁶⁾ Mar. Hermann.

⁷⁾ Ant. Holbeck. Cfr. *supra*, p. 13, n. 6.

⁸⁾ Plurima Capitula provincialia Bohemiae, Moraviae, Austriae et Silesiae (1641-1727) edita fuerunt in hisce *Anal. Praem.*, 1960-1966, tom. XXXVI-XLII (pag. spec.).

⁹⁾ Mons Sacer, seu Mons Praemonstrati (Svaty Kopecek), prioratus erat Praemonstratensis Ordinis, fundatus anno 1633. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. I, p. 314.

4°. *Ut translatio Abbatiae Gryphensis*¹⁰⁾ a *Circaria Bohemiae* olim facta, a *Capitulo* rata haberetur, et *jus Paternitatis* in eamdem Ecclesiam adm. *Domino Lucensi*¹¹⁾ adjudicatum, ab ampl. *Capitulo* confirmaretur. Quae quidem quatuor capita juxta petentium vota unanimi Patrum suffragio concessa fuerunt et definita.

Item petiit R.P. *Prior Belli Reditus* nomine R. adm. D. sui *Abbatis*¹²⁾ : 1°. *Ut autoritate Capituli* confirmarentur *Decreta* in ultima visitatione *Monialium Rekemensium*¹³⁾ ab eodem *Abbate* edita, et jussus est illa *Decreta RR. DD. Praesidibus causarum regularium* exhibere. 2°. *Ut ex aliis Ordinibus* numquam accerterentur *Professores*, quod probavit *Capitulum*. 3°. *Ut renovaretur Decretum Capituli Generalis anni 1663. sess. 15*¹⁴⁾, quo definitur *Theologiae Lectores* esse majores domus; et reipsa renovatum est *Decretum*, hac apposita clausula, modo sint de gremio Ecclesiae, et unus sit tantum in suo *Monasterio*.

Deinde renovatum est *Decretum Capituli generalis anni 1686. quo, sess. 13. definitum fuit Rmum D. Generalem*, ubi deficit *Prior in Abbatibus commendatis*, gaudere *jure praeventionis* in casu concursus vel praesentiae cum *Patre Abbate*¹⁵⁾.

Item renovatum est aliud *Decretum in Capitulo Generali anni 1686 quo, sess. 3. his verbis editum* : Si vero contingeret casum exigere, ut,

¹⁰⁾ Praepositura Griphensis (Griffen, in dioecesi Gurcensi) fundata erat anno 1236. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. I, p. 40.

¹¹⁾ A. Holbeck.

¹²⁾ Abbas Belli Reditus (in civitate et dioecesi Leodiensi), annis 1733-1745, erat Norbertus Burnenville. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. II, p. 360. Non intererat huic Capitulo; eius loco et vice aderat prior, cuius nomen non indicatur.

¹³⁾ Rekem erat asceterium Monialium (in dioecesi Leodiensi). In decursu historiae non semper constabat ad quamnam Circariam Ordinis pertinuerit. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. II, p. 392.

¹⁴⁾ Textus Capituli generalis anni 1663, ad quem alludit praesens Capitulum ita sese habet in textu Capituli (ms. Laon 538, fol. 267a) : *Lectoribus Theologiae qui actualiter docent habendi sunt inter maiores domus, nec tamen propterea praetendant ullam stalli praecedentiam.*

¹⁵⁾ Ita de hac re decisum fuit in Capitulo generali anni 1686, iuxta ms. Laon 538, fol. 350a : *Id omnes potest Dominus Praemonstratensis in Abbatibus commendatis quod Abbas Regularis in proprio monasterio : nempe Novitios ad Vestitionem et Professiones admittere; Priores, aliosque Beneficiarios instituere et destituere; Fratres ad Ordines mittere, contractus approbare; alia omnia facere quae Juri Abbatiali dignoscuntur annexa; hoc solum excepto, quod nequeat redditus et Bona Monasterii commendati, suis aut Ecclesiae suae commodis, sed ejusdem Monasterii commendati utilitati (debeat) applicare. Salvo tamen Jure Patrum Abbatum.*

deficiente Abbate Regulari capace, expediret, imo necesse foret Priorem Claustralem delegari ad visitandum Abbatem aut Abbates Regulares, potest Rmus D. Praemonstratensis Priorem ejusmodi deputare ad visitandum etiam Abbates Regulares, prout judicaverit expedire ¹⁶⁾.

Abbas Van Eeckhout in suo *Diario* haec de illa sessione quarta notat :
 Fuerat Translatio Abbatiae Postellanae de Circaria Flandriae et Floreffiae ad Brabantinam in hac sessione proposita, sed abnegata; potissimum quia translationi isti refragabatur Abbas Floreffiensis ¹⁷⁾, Postellae Pater-Abbas, et Abbas Bonae Spei ¹⁸⁾, Floreffiae et Flandriae Vicarius Generalis. At rursum proposita post aliquot dies, et a Reverendissimo primum recusata, admissa et decreta fuit de consensu supradictorum Abbatum. Etenim Reverendissimo in abnegatione persistenti ostensum fuit, quod pro hac Translatione graves ac speciales militarent rationes, quarum praecipua erat, quod Abbas Postellanus ejusque Abbatia-ut est dominio Statuum Hollandiae admodum vicinaploribus subjecta fuerit, sitque hodiedum difficultatibus cum praedictis Hollandis, in quibus difficultatibus ab Abbatibus Averbodiensi, S. Michaelis, magis commodiusque adjuvari possit, quam ab Abbatibus Circariae Floreffiae admodum dissitis, et in Hollandia minus notis. Haec ratio fuit, cur in hac sessione dicta translatio ponatur, etsi in eadem solum proposita, quin et abnegata, demumque admissa in alia sessione circa Capituli finem. Haec tamen prima recusatio continuavit Abbates Furnensem ¹⁹⁾ et Trunchiniensem ²⁰⁾, qui et ipsi translationem suarum Abbatiarum ex Circaria Flandriae ad Brabantiam amabant, ac proponere intendebant. Et bene-ut opinor-minime obtinuissent, Abbatibus suae Circariae sine quibus id fieri non poterat-consensuris in talem suae Circariae diminutionem.

Contra ultimum hujus sessionis Decretum, quo declaratur posse Reverendissimum Dominum delegare Priorem claustralem ad visitandum Abbates Regulares, sese opposuit Abbas quidam Gasconiae ²¹⁾, quem fortasse id maxime tangebat, at acriter exceptus a Reverendissimo conticescere debuit. Modum et expressionem increpantis

¹⁶⁾ Textus iste non legitur in Actibus Capituli generalis anni 1686, sessione tertia, in ms. Laon 538.

¹⁷⁾ C. Darteville.

¹⁸⁾ H. Petit. Cfr. *supra*, p. 8, n. 22.

¹⁹⁾ R. Beele. Cfr. *supra*, p. 8, n. 27.

²⁰⁾ Petrus De Caesemaecker. Cfr. *supra*, p. 8, n. 23.

²¹⁾ Nomen huius Abbatis non constat.

Reverendissimi Abbates plerique inter sese submussitantes graviter improbabantur.

Sessio 5^a

Locum habuit haec sessio die sexta Maii, hora post meridiem tertia.

Actus impressi haec de illa sessione habent :

Nomine Circariae Suevicae ampl. Capitulo proposuit R. admodum D. Abbas Roggenburgensis ¹⁾, *eiusdem Circariae deputatus. 1°. Ad Ordinis decus pertinere ut processus Sanctificationis et Canonizationis pro universali Ecclesia institueretur beati Hermannii Joseph, Canonici Steinfeldensis* ²⁾. *Quam propositionem non admisit Capitulum. 2°. Rogavit ut statueretur Officium de Sancto Norberto semel in mense recitandum, die quadam, festo non impedita, et respondit Capitulum standum esse ordinationi in nova Ordinarii editione circa illud Officium inserendae* ³⁾.

Item, ampl. Capitulum nomine R.D. sui Abbatis, supplicavit R.P. Prior Belli Reditus ⁴⁾, *ut a Capitulo juberentur omnes Abbates Dioeceseos Leodiensis in partem expensarum ad tuitionem Privilegiorum Ordinis faciendarum venire. Respondit Capitulum se praedictos Abbates ad illud enixe adhortari.*

Postea retulit R. adm. D. Abbas Lucensis ⁵⁾ *commissum sibi negotium de jure Paternitatis in Ecclesiam Rengis Vallis* ⁶⁾, *quod praetendebat R. adm. D. Abbas Regiae Vallis* ⁷⁾ *contra Rmum D. Abbatem Praemonstratensem, et ampl. Capitulo exposuit praedictus R.D. Abbas Lucensis* ⁸⁾ *se et adjunctos Commissarios exhibita ab utraque parte documenta attente examinasse, iisque debite perpensis censere jus Paternitatis in*

¹⁾ C. Geisler. Cfr. *supra*, p. 14, n. 19.

²⁾ S. Hermannii Steinfeldensis cultus authentice a Summo Pontifice agnitus fuit die 11 augusti 1958. Cfr. decretum de hac relatum in *Anal. Praem.*, 1960, t. XXXVI, p. 160 s. — Cfr. insuper : A. HUBER, *Confirmatio cultus ab immemoriali tempore praestiti servo Dei Hernanno Ioseph, Sacerdoti Ord. Praem., Beato vel Sancto nuncupato* († an. 1241 vel 1252). *Positio super Casu excepto ex officio compilata. Typis Polyglottis Vaticanis. 1954.*

³⁾ De facto, anno 1739, nova prodiit editio Ordinarii Ordinis. Sub hac inscriptione : *Ordinarius sive liber Coeremoniarum ad usum Canonici Ordinis Praemonstratensis in capitulo generali an. 1739 renovatus.* Virduni, Petr. Perrin Fil. — Quaestio mota in hac sessione 5a Capituli, iterum tractata fuit et decisa in sessione 8a.

⁴⁾ Prior Belli Reditus loco et vice sui Praelati, legitime absentis et excusati, huic Capitulo intererat. Cfr. *supra*, p. 22, n. 12.

⁵⁾ A. Holbeck.

⁶⁾ Abbatia Rengisvallis (Rengéval). Cfr. *supra*, p. 14, n. 17.

⁷⁾ Abbatia Regiae Vallis (Riéval). Cfr. *supra*, p. 17, n. 44.

⁸⁾ A. Holbeck.

praedictam Rengisvallis Ecclesiam Rmo D. Abbati Praemonstratensi multiplici titulo competere, et R.D. Abbatis Regiae Vallis ⁹⁾ praetensionem nullo legitimo fundamento esse innixam. Cui quidem iudicio unanimi suffragio adhaesit Capitulum.

Tum ad propositionem R.D. Abbatis Grimbergensis ¹⁰⁾ quales preces pro Defuncto Generali fundi deberent, respondit Capitulum et ordinavit pro eo solemne servitium in omnibus Ordinis Ecclesiis per ipsum Abbatem esse celebrandum, et ab unoquoque Sacerdote duas Missas esse persolvendas, illudque Ordinario jamjam typis edendo esse inserendum ¹¹⁾.

Deinde ad ejusdem R. adm. D. Abbatis Grimbergensis ¹²⁾ requisitionem decrevit Capitulum festum septem Dolorum B.M.V. in toto Ordine esse celebrandum per modum Triplicis tertiae Classis Feria sexta ante Dominicam Palmarum.

De hac sessione, abbas Van Eeckhout haec scribit in suo *Diario* :

Quod hic propositum fuit per Abbatem Roggenburgensem ¹³⁾ de Canonizatione B. Hermanni Joseph, Capitulum modeste recusavit; quia constabat negotium istud Romae de saeculo propositum-etsi a Caesare commendatum-non successisse, ut videre licet apud Bollandistas in Actis Sanctorum ad 7am Aprilis ¹⁴⁾.

Propositionem, quales preces pro defuncto Generali debeant fieri, feci ex voto plurium Abbatum; fuitque decretum citra disceptationem conditum, ut jacet : modica diversitas opinionum fuit circa Missas privatas, quibusdam dicentibus 3 esse legendas, aliis vero unam tantum. Via media est duarum, et hanc Capitulum acceptavit ¹⁵⁾.

⁹⁾ H. Collart.

¹⁰⁾ A. Van Eeckhout. Cfr. *supra*, p. 5, n. 2.

¹¹⁾ In Ordinario, ed. 1739, p. 599 ita praescribitur : *Pro Defuncto Generali in omnibus Ordinis Ecclesiis solemne Servitium per ipsum Abbatem erit celebrandum, et ab unoquoque Sacerdote duae Missae persolventur. Capitulum generale anni 1738. Sessione 5a. — Praescriptum istud retentum fuit in editione Statutorum Ordinis, anni 1947, in quibus statuitur : In caeteris domibus (praeter ipsam domum generalitiam) omnibus Missa solemnis de Requie ab ipso Superiore domus celebretur; singuli iuniores bis septem psalmos poenitentiales recitent.* (Statutum 494, par. 2).

¹²⁾ In Ordinario (ed. 1739), pag. 405, de facto praescribitur : *Feria sexta infra hebdomadam Passionis celebratur Officium septem Dolorum Beatae Mariae Virginis. Modus secundum quem festum istud celebrandum sit fuse describitur ibidem.*

¹³⁾ C. Geisler.

¹⁴⁾ Cfr. *Acta Sanctorum Aprilis*. Tom. I, Antverpiae, 1675, p. 686.

¹⁵⁾ Cfr. *supra*, n. 11.

Quod attinet festum 7 Dolorum B.M.V. plures e Galliae Priores non admodum amabant id proponi, causantes Officii defectum, et veriti expensas impressionis, ut est totum proprium et admodum prolixum, praesertim in psalmis et lectionibus Matutinarum. Alii etiam Galliae Abbates et Priores instabant et urgebant propositionem. Hanc assumere modeste abnui, tum causatus me non esse Capituli Promotorem, cui id incumberebat; tum id me non tangere, cum pridem festum istud sit apud nos Triplex 3. Classis. At tandem urgere dignatus, cesi non invitus ¹⁶⁾.

Sessio 6^a et 7^a

Cum in notis *Diarii* abbatis Van Eeckhout simul iunguntur sessio 6a et 7a, hic duas illas sessiones coniungimus.

Locum habuerunt hae sessiones, tum 7. Maii horis matutinis, tum eadem die horis pomeridianis.

In *Actis* impressis, haec legimus ad sessionem 6am :

R. adm. DD. *Praemonstrati Visitatores a Capitulo nominati* ¹⁾, referente R. adm. D. Abbate Floreffensi ²⁾ Capitulo visitationis rationem reddiderunt eidemque retulerunt sese omnia tam in spiritualibus quam in temporalibus in optimo statu deprehendisse, nihilque esse in toto Conventu nisi laude dignum.

Tum ampl. Capitulum pro singulari sua et Ordini coeva devotione erga Immaculatam semper Virginem Mariam, primariam Ordinis Patronam, unanimi voto exivit ad dignitatem Triplicis secundae Classis festa Immaculae Conceptionis, Purificationis et Annuntiationis ejusdem Sanctissimae Dei Genitricis.

Postea Capitulo retulit R. adm. Abbas Cuissiacensis ³⁾ litem motam inter R. adm. D. Abbatem Corneolensem ⁴⁾ et R.P. Procuratorem Generalem Romanum, Abbatem Belli Campi designatum ⁵⁾, ratione proven-

¹⁶⁾ Cfr. *supra*, n. 12.

¹⁾ Cfr. sessio tertia huius Capituli generalis. Abbates a Capitulo designati ad hanc visitationem erant : Strahoviensis (Mar. Hermann); Floreffensis (C. Darteville); Cuissiacensis (C. Martin).

²⁾ C. Darteville.

³⁾ C. Martin.

⁴⁾ Abbas Corneolensis (in dioecesi Bisuntina), annis 1725-1756, erat Henricus Ioseph de la Bruyère. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. I, p. 362.

⁵⁾ Abbatia Belli Campi versus finem saeculi decimi sexti finem sumpsit. Bona domus abbatae Corneolensi fuerunt addicta. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. I, p. 357. Procurator generalis Ordinis Romae, Nic. Meyers, factus erat abbas titularis abbatae Belli Campi.

tum ejusdem Abbatiae Belli Campi, et audita praedicti Abbatis suo et Condeputatorum nomine loquentis sententia, Capitulum declaravit R.P. Procuratorem Generalem Romanum in sua praetensione minus esse fundatum, et R.D. Abbatem Corneolensem in sua possessione conservandum.

Deinde retulit R. adm. D. Abbas S. Mariae Mussipontanae ⁶⁾ puncta a R. adm. D. Abbate Steinfeldensi ⁷⁾ proposita super Ordinis exemptione, et audita Commissariorum sententia, decrevit Capitulum ut nomine totius Ordinis Romae fieret intercessio pro conservanda praefata Ordinis exemptione, sed expensis illorum quorum interest.

Mox legit R. adm. D. Capituli Promotor ⁸⁾ memoriale sibi ex parte Illustrissimi D.D. Ptolemaidis Episcopi ⁹⁾ consignatum, quo nimirum petebat : 1°. Ut posset unum ex Religiosis suis ad aliquam mittere Universitatem, qui gradibus insignitus Officialis munus in suo posset obire Monasterio ¹⁰⁾; quod consensit Capitulum ea conditione ut esset semper ad nutum Superiorum amovibilis. 2°. Ut a suo Monasterio dependentes non possent a R.D. Vicario Generali absque illius consensu revocari, quod omnino a Capitulo denegatum est.

Deinde retulit R.D. Abbas Dilighemensis ¹¹⁾ commissam sibi causam inter Circariam Sueviae a R.P. Procuratore Generalem Romanum (sic!), ratione centum Scutorum Romanorum ad Antecessores praedicti Pro-

⁶⁾ Abbas S. Mariae in Nemore, seu Mussipontanus (in dioecesi, olim Tullensi, nunc Nanceiana), annis 1717-1762, erat Nicolaus Felix. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. III, p. 96.

⁷⁾ Chr. Steinheuer. Cfr. *supra*, p. 9, n. 32.

⁸⁾ Basilius de l'Espierre. Cfr. *supra*, p. 8, n. 25.

⁹⁾ Episcopus iste est C.L. Hugo, abbas Stivagiensis (Étival) (1667-1738). Abbas inde ab anno 1723. Plurimos libros scripsit ac edi curavit. Documenta, fere innumera, pro conscribenda historia Ordinis Praemonstratensis congregavit; quae hodie asservantur in Bibliothèque municipale Nancy. Edidit, inter alia : *Sacri et Canonici ordinis Praemonstratensis Annales*. Nancy, 1734-1736 (2 tom. in folio). (Ideo, non raro, Hugo dicitur annalista Ordinis). Die 15 decembris 1728, a S. Pont. Benedicto XIII, proclamatur episcopus in partibus infidelium Ptolemaidis, cum iurisdictione quasi — episcopali exercenda in regione Stivagiensi. Non modicas difficultates habuit cum episcopo dioecesis Toul, Begon. — Cfr. de C.L. Hugo; D. CALMET, *Bibliothèque lorraine*, Nancy, 1751, col. 512 s.; L. GOOVAERTS, o.c., t. III, pp. 110-129; M.-A. GEORGEL, *L'abbaye d'Étival, ordre de Prémontré, du XIIe au XVIIIe siècle*. Bibliotheca Analectorum Praemonstratensium. Fasc. 3. Averbode, 1962, pp. 161-175.

¹⁰⁾ Cum abbas Hugo haberet iura quasi — episcopalia in regiones submissas abbatiae Stivagiensi, Officiale, seu directorem tribunalis ecclesiastici sui, instituere intendebat; et quidem officialem in ipso monasterio residentem.

¹¹⁾ Henr. Crockaert.

curatoris Generalis Romani transmissorum; Capitulum audita RR. DD. Commissariorum relatione, censuit minus fundatam esse Ampl. DD. Praelatorum Suevorum praetensionem.

Ita deinde notant Acta impressa pro sessione 7a :

Retulit R. adm. D. Capituli Promotor ¹²⁾ petitionem trium Praepositorum Circariae Bohemiae, nimirum Doxanensis ¹³⁾, Cotieschoviensis ¹⁴⁾, et Czarnovacensis ¹⁵⁾, qui Capitulo humillime supplicant ut Abbatiali titulo suae decorarentur Praepositurae : Quorum supplicationi, audito RR. adm. Vicarii Generalis et Visitatoris Bohemiae ¹⁶⁾ testimonio, annuit Capitulum, et praedictas tres Praeposaturas in Abbatiam erexit, sicut de facto erigit, ipsosque Praepositos Abbatiali dignitate insignit.

Tum petiit R. adm. Abbas Lucensis ¹⁷⁾, ut confirmaretur Contractus inter Ecclesias Pernecensem ¹⁸⁾ et Czornensem ¹⁹⁾ initus, eo fine ut Ecclesia Tiriensis ²⁰⁾ adunetur Ecclesiae Czornensi, cujus auditis pensatisque rationibus, Capitulum voto unanimi praedictum Contractum confirmavit et confirmat.

Deinde referente R. adm. D. Dilighemensi ²¹⁾ quaestionem an possent Vicarii Generales ab abstinentia temporibus Adventus et Septuagesimae dispensare, decrevit Capitulum nullum Praelatum posse in dicta abstinentia dispensare cum toto Conventu, sed necessario recurrendum vel ad Rmum D. Praemonstratensem, vel ad Vicarios Generales.

Postea in causa valoris cessionis factae ab Ampl. D. Abbate Trunchiniensi ²²⁾ et ejus Capitulo ad manus Ampl. D. Abbatis Grimbergensis ²³⁾, ejusque Capituli, juris Paternitatis super Ecclesia de Tussenbeke et

¹²⁾ B. de l'Espierre.

¹³⁾ Praepositus Doxanensis (in dioecesi, olim Pragensi, nunc Litomericiensi), annis 1733-1754, erat Benedictus Bayer. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. I, p. 289.

¹⁴⁾ Abbas Cotieschoviensis (in dioecesi Pragensi), annis 1737-1761, erat Christophorus Schmiedl. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. I, p. 287.

¹⁵⁾ Nomen ignotum. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. I, p. 338.

¹⁶⁾ Mar. Hermann, abbas Strahoviensis.

¹⁷⁾ Ant. Holbeck.

¹⁸⁾ Pernegg in dioecesi, olim Passaviensi, nunc S. Hippolyti. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. I, p. 305-307.

¹⁹⁾ Csorna, in dioecesi Jauriensi, in Hungaria. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. I, p. 434.

²⁰⁾ Tyri, seu Türje, in dioecesi Vesprenensi, in Hungaria. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. I, p. 462.

²¹⁾ H. Crockaert.

²²⁾ P. de Caesemaeker.

²³⁾ A. Van Eeckhout.

Beneficio Curato de Charcam controversata ²⁴⁾, censuit ampl. Capitulum validam esse cessionem mentionati juris, conformiter ad ratificationem Illustrissimi D. Generalis die 19. Novembris anni 1709. emanatam.

Mox referente R. adm. D. Abbate Steinfeldensi ²⁵⁾, ad requisitionem R.D. Abbatis Ilbenstadiensis ²⁶⁾, an penes Illum D. Generalem aut ampl. Capitulum sit potestas in aliam diem transponendi Dedicationem Ecclesiae, quae ob incidens continuo aliud Festum primae Classis, aut ejus Octavam commodè servari non possit, et respondit Capitulum habere potestatem.

Item, proponente eodem D. Abbate Steinfeldensi ²⁷⁾ an Priores Sanctimonialium, dum accedunt Coenobio virorum, locum habeant post Priorem domus, sicut Priores Abbatiarum, responsum est negative, cum ex Capitulo Generali anni 1663., in Paterno suo monasterio non habeant Stallum nisi suae Professionis, posse tamen ex urbanitate locari post Priorem domus ²⁸⁾.

Abbas Van Eeckhout in suo Diario haec scribit de his duabus sessionibus :

Illustrissimus Ptolemaidis et Abbas Stavagii Lud. Hugo, Ordinis nostri Annalista, et in Reformatione sive Congregatione antiqui Rigoris professus ²⁹⁾, cujus eruditioni et dignitati Episcopali nihil detractum volo, ediderat anno 1704. vitam Patris Norberti sermone Gallico ³⁰⁾, et in hac, fol. 150, traditionem a nostris, exterisque assertam de habitus candidi delationem per Reverendissimam V. Mariam,

²⁴⁾ Tussenbeek erat asceterium Monialium Ordinis. Praepositus huius asceterii insimul erat parochus in Serskamp. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. II, p. 424.

²⁵⁾ Chr. Steinheuer.

²⁶⁾ Abbas Ilbenstadiensis, in dioecesi, olim Moguntinensi, nunc Spirensi, annis 1725-1750, erat Iacobus Münch. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. I, p. 103.

²⁷⁾ Chr. Steinheuer.

²⁸⁾ Decisionem hanc capitularem in vanum quaesivimus in Actis et Decretis Capituli generalis anni 1663, prout referuntur in ms. Laon 538. In *Collectario* vero, decisionum capitularium (confecto ab abbate Tongerloensi, Van der Achter († 1745); asservatur hoc *Collectarium* in archivo abbatiae Tongerloensis), decretum illud habetur (e sessione 11a Capituli anni 1663) : *Decrevit Capitulum Praepositum Monialium debere cedere Priori monasterii paterni, quando accedit ad illud Monasterium Monialium, conformiter ad consuetudinem, cum maxime in monasterio paterno nullum habeat stallum nisi iure professionis.*

²⁹⁾ C.L. Hugo. Cfr. *supra*, p. 27, n. 9.

³⁰⁾ Titulus huius libri ita sese habet : *La Vie de S. Norbert, Archevêque de Magdebourg, et Fondateur de l'Ordre des Chanoines Prémontrés.* Luxembourg, Chez André Chevalier. M.D.C.C. IV; 3 + 19 + 492 pp.

idque-ut plures autumant-in tesseram Immaculae Conceptionis, traditionem, inquam, istam solidam, et in Ordine constantissimam, saltem qua parte tangit habitum candidum per B. Virginem delatum — multis impugnaverit, imo citra ullam distinctionem exploserat, ut piam *fabulam* — verba sunt ibidem folio praedicto circa initium ³¹⁾; id quod multos in Ordine Praelatos et viros eruditos offendit, etiam ex sua Congregatione Praelatos antiqui Rigoris. Et contra ipsum multos excitavit; desuper graviter accusatus in Capitulo Generali anni 1717 ³²⁾. Et ad revocationem adstrictus, quam se addixisse fatetur, nihil minus fecit. Dicit enim se annuisse, sed *convictum* non fuisse; et paulo post : *vix scio an rationum pondere, quam comitate ratiocinantis, in ejus sententiam abreptus iverim* ³³⁾. Ita scribit, de nostri Ordinis Abbate Salmanticensi in Hispania R.P. de Noriega ³⁴⁾, quem desuper con-

³¹⁾ Pag. 101, Hugo scribit S. Norbertum habitum album elegisse ob rationes paupertatis et simplicitatis. In specie in « Sommaire » praemisso ab auctore libro secundo sui operis, ita scribit (p. 73) : *Il n'est point probable que la Sainte Vierge lui ait marqué dans une vision la forme et la couleur de l'habit, pour honorer sa Conception immaculée.*

³²⁾ Compendium eorum quae tractata fuerunt in Capitulo generali anni 1717 proelo impressum erat, Lutetiae Parisiorum, 1717. In hoc compendio nihil dicitur de obiectionibus motis contra abbatem — annalistam Hugo. Explicite vero dicitur, in sessione secunda : *Capitulum autem volens historiae, utilitati et decori Ordinis providere, elegit et nominavit R. adm. D. Ludovicum Hugo, Abbatem Fontis Andreae, qui bullas Pontificias et omnia Ordinis monumenta ab omnibus et singulis Monasteriorum nostrorum Superioribus, propriis eorum expensis ad ipsum transmittendo exigere possit et in unum colligere.* — In praefatione vero *Sacri et Canonici Ordinis Praemonstratensis Annales*, tom. I, ad illas obiectiones alludit Hugo. Post plures litteras acerbas antea acceptas relate ad illam declarationem in biographia sua de S. Norberto, ita Hugo : *Frequenti conquerentium, praesertim Sueviae Abbatum, fragore pulsatus Generalis Abbas, scandali occasionem jussit amputari, subductione foliorum quae legentium oculos laeserant. Omnem rixandi aut ultra conquerendi speciem rescissam arbitrabar, rescissione scandali; nihilominus contra spem fota per annos duodecim offensionis semina, in apertum bellum eruperunt, classicum personante in Capitulo generali R.P. ac Domino Leopoldo Mauch, Abbate Minoris Augiae et Sueviae Vicario Generali. Addit Hugo, l.c., se Capitalia crimina, nullis fulta probationibus, objiciens, capitali poena elui oportere conclusit vir mitissimus.*

³³⁾ Ita revera concludit Hugo, in praefatione ad Annales suos expositionem de hac controversia contra ipsam hac occasione mota in Capitulo generali anni 1717.

³⁴⁾ Cfr. de St. de Noriega : L. GOOVAERTS, o.c., t. I, pp. 627-629; t. III, p. 162; t. IV, p. 218. St. de Noriega († 10 maii 1739), fuit abbas in variis monasteriis Ordinis Praemonstratensis in Hispania. Pro conficiendis suis libris ipse Hugo ipsum de Noriega habuit qua communicatorem plurimorum documentorum ac informationum circa fata Ordinis in Hispania. Extat liber a de Noriega conscriptus : *Dissertatio Apologetica Mariano — Candida, in qua De constanti revelatione Candidi Habitus Praemonstratensis per Dei — param, De Immaculae Conceptionis B. Mariae Virginis Antiquo Praemons.*

sulerat, quique indubie totus pro ista traditione Ordinis erat, ut sunt nostri Hispani prae caeteris; haec omnia uberius descripta in Annalium praefatione leguntur (nr. II) ³⁵⁾, in quibus Annalibus priorem sententiam publica retractatione emendare debebat. Pulchra enimvero retractata accedit, quod Illustrissimus nuspiam vel modice ostendat, se pie affectum Immaculae Conceptioni B.M.V., sed econtra ejusdem in Ordine festum publicum ³⁶⁾ — publicum dumtaxat — collocet ad annum 1518, cum tamen in Ordinario Ordinis Ms. in pergamento — quem habeo de anno 1337 — festum Conceptionis mense Decembri dicatur celebrandum eodem Officio, quo festum Nativitatis ejusdem Reverendissimae Dominae. Nec indicari ibidem patescit quod licet festi Conceptionis in Ordine initium forte non posset assignari, illius tamen epocha certissima, 200 circiter annis sit vetustior epocha Illustrissimi Annalistae; quem de his omnibus particulari scripto convenire intendo, reponendoque in Tabulario Abbatiali, ad posteritatis usum.

(Has nostras vindicias pro Ordinis traditione, posui 1° loco inter libros per me scriptos. Scriptae fuerunt et in refectorio lectae mense Decembri 1740) ³⁷⁾.

Haec praefari oportet, lucem datura iis quae sequuntur. Considerans igitur Annalistam non sine aliquo dedecore Mariani nostri Ordinis de Immaculata Conceptione disserere in suis Annalibus anno 1735

cultu. De Marianis Ecclesiis, et specialibus Cultoribus Norbertinis. Ad Rmum Abbatem D. Fr. Ludovicum Carolum Hugo, Lotharingum, Candidi, et Canonici Ordinis Historiographum. Salmanticae, Fr. Garcia Onorato et S. Muguel. 17123. — Cfr. Pl. LEFÈVRE, in Anal. Praem., 1933, t. IX, p. 336 s.; A. HUBER, Spanien und die Prämonstratenser kulturen des Barock in Historisches Jahrbuch 1953, t. 72, p. 371.

³⁵⁾ Cfr. *supra*, n. 32. — Testatur ipse Hugo, de St. de Noriega (praefat. ad tomum primum Annalium): *Quem ut laborum nostrorum Coadjutorem agnoscimus, ita ut Magistrum veneramur in multis.* In specie citat ibidem Hugo opus a de Noriega conscriptum ad vindicandam, iuxta eius opinionem, originem marianam habitus candidi Praemonstratensis.

³⁶⁾ Festum Conceptionis B. Mariae Virginis inde a saeculo decimo quarto in Ordine celebrabatur. Cfr. Pl. LEFÈVRE, *Décrets liturgiques publiés par les Chapitres généraux de Prémontré aux XIIIe et XIVe siècles* in *Anal. Praem.*, 1928, t. IV, p. 143; *La Liturgie de Prémontré* (Bibliotheca Analectorum Praemonstratensium, fasc. 1). Lovanii, 1957, p. 96

³⁷⁾ Liber iste deperditus videtur. — In considerationibus abbatis Van Eeckhout, confusio quaedam adesse videtur. In quantum ea aetate nondum ex omni parte clare constaret Conceptionem Divae Virginis stricte immaculatam haberi debere, ex eo quod festum Conceptionis Beatae Virginis celebretur, nondum concludi potest eoipso agere de Conceptione stricte immaculata.

editis, certusque secundum tenuitatem meam in contrarium aliquid moliri in hoc Generali Capitulo, quo constaret Ordinem pie affectum erga Immaculatam Conceptionem B. Virginis, sensa mea quibusdam Praelatis, nominatimque Cuissiacensi, Vicario Generali Reformationis³⁸⁾, aliisque ejusdem Congregationis, uti et Germanis aperui, qui omnimodis intentionem meam approbantes, et Annalistae processum improbantes, suaserunt ut aliquid auderem. Igitur die 6a Marii ex voto — ut dicebam — plurium Abbatum proposui, ut ad dignitatem Triplicis 2dae clasis eleventur festa Mariana Purificationis, Annuntiationis et Conceptionis, illa quidem, quia sunt et festa Christi Domini, primum ut obliti in Templo, secundum ut Incarnati de Spiritu Sancto; hoc autem quia festum Conceptionis in Ecclesia universali habet parem dignitatis gradum cum festo Nativitatis ejusdem. Quin et idem numero Officium et Missam, solo respectivi mysterii nomine munito. Cum vero festum Nativitatis (in Capitulo Generali, 1670)³⁹⁾, pridem in Ordine sit 2dae classis, decere, ut et festum Conceptionis ad parem eleveretur dignitatem. Addidi contra Annalistam — eundem modeste redarguendo quod — cum *satis aequivoce* erant verba formalia de mysterio Marianae Conceptionis loquatur; id quod Ordini non admodum honorificum est; me supplicare ut in Decreto desuper condendo epitheton *Immaculae* Conceptioni adjungeretur. Propositione hac a Capitulo lubenti et unanimi consensu acceptata, mandatum fuit, ut in subsequentem sessionem decretum conciperetur — quod postridie — modo jacet praelectum, citra illam mutationem pari unanimiter admissum fuit. In hoc autem primo dicitur: Capitulum pro singulari et Ordini *coaeva* devotione erga *Immaculatam semper* Virginem Mariam, etc. Id. quidem praescindit a Mysterio Immaculae Conceptionis, at facillime ad illud extendi potest. Deinde dicitur: festa *Immaculae* Conceptionis, Purificationis, etc.; censebant enim mecum Praelati, quos consolueram, non esse dicendum Ordinem Immaculatam Concep-

³⁸⁾ C. Martin.

³⁹⁾ In illo Capitulo, sess. 3a, hoc decisum fuit (ms. Nancy, 1767 [1884] fol. 331 a): *Capitulum intentum semper in majorem cultum Beatissimae Virginis Mariae Ordinis nostri candidi singularis Patronae, decrevit festum Conceptionis illius celebrandum esse cum Octava; lectionibus infra Octavam ex officio nuper Romae impresso, iuxta morem Breviarii nostri, prima videlicet lectione de Scriptura occurrente, secunda et tertia ex homiliis Patrum desumptis. Servato tamen Dominica infra Octavam officio de Adventu cum Antiphonis ad Benedictus et Magnificat in officio de Domina sicut fit infra Octavam de Nativitate ejusdem Beatae Virginis.*

tionem credere ac profiteri, vel similiter aliquid, ne cuiquam videretur imo primum hoc factum, sed his terminis Decretum esse exprimendum, qui insinuant Ordinem isti mysterio pridem devote fuisse affectum, neque ut piam *fabulam* explodere traditionem — qualis demum illa sit — quod habitus noster candidus sit, et ab initio fuerat tessera Immaculae Conceptionis. Haec ratio cautelae verbis Decreti adhibitae. Nihilominus hoc habemus, quod per eadem verba totus Ordo pie agnoscat Immaculae Conceptionis Decretum *unanimes* verbo. In Capitulo Generali 1670 ⁴⁰⁾ decreta fuerat Octava festi Conceptionis et, quod excesserit, annis, antequam hanc haberet per universalem Ecclesiam — tamen nec ibi addita fuit vox *Immaculae* Conceptionis. Haec omnia Illustrissimus Annalista ⁴¹⁾ satis — ut opinor — capiet, ubi Decretum legerit, et intellexerit ex Abbate Rengis Vallis ⁴²⁾, qui ejusdem Illustrissimi Procurator fuit, quo modo res haec in Capitulo Generali peracta sit. Quod meum erat, conatus sum in insufficientia mea pro Ecclesiae nostrae titulo vindicando, ad Dei Virginisque Immaculae gloriam, et Ordinis nostri Mariani titulo vindicando, ad Dei Virginisque Immaculae gloriam, et Ordinis nostri Mariani decus, cui hac in re haud satis consuluit Illustrissimus Annalista.

Visitationi Ecclesiae Praemonstratensis, de qua hic, non multum temporis impenderunt DD. Visitatores : nolim tamen dicere, illorum iudicium fuisse praeproperum.

De decreto Mariano vide antecedentia. Ut intelligatur quidnam istud munus Officialis, de quo in Memoriali nomine Illustrissimi Ptolemaidis oblato, notandum quod quamquam sit Episcopus titularis, attamen qua Abbas Stivagiensis habeat vel habere praetendat jurisdictionem Episcopalem vel quasi, consequenter et forum contentiosum, in quo *Officialis* ille sit iudex, ab ipso delegatus. Dixi *praetendat*, quia scio illum habuisse difficultates cum Episcopis Galliarum ⁴³⁾, eapropter toti Ordini per Gallias infensis ortas — et non fallar, illo ex capite, quod qua Episcopus consecratus contulerit vel conferre voluerit, Sacramentum Confirmationis — intra limites suae jurisdictionis ⁴⁴⁾.

⁴⁰⁾ Cfr. nota praecedens.

⁴¹⁾ C.L. Hugo.

⁴²⁾ Nic. Habert.

⁴³⁾ Cfr. *supra*, p. 27, n. 9.

⁴⁴⁾ Hugo iurisdictionem quasi — episcopalem sibi vindicavit in regiones sibi submissas. Relate ad illa iura, Hugo dissertationem conscripsit : *De Episcopis tutelaribus*, assertatam in Bibl. Munic. Nancy, ms. 1772 (997), pp. 734-756.

2dum Memorialis punctum conformiter ad restrictionem primi absolute denegatum fuit, ut Cuissiacensis Reformationis Vicarius ⁴⁵⁾, aliique istius Congregationis Abbates asserebant. Ratio primi decreti per quod 3 Praepositis Circariae Bohemiae confertur titulus Abbatialis, fuit quod quidam Abbates solo Abbatiali titulo nixi praetenderent praedentiam supra dictos Praepositos — etsi pariter infulatos — id quod in congressibus publicis, etiam Statuum Regni praefati Abbates habuerant disceptationes et scandala gignere natum erat; quibus ad instantiam D. Strahoviensis ⁴⁶⁾ cavere volebat Capitulum; cavitque reipsa titulum Abbatialem Praepositis istis conferendo, qui pridem et usum Pontificalium a Romano Pontifice et jus praecedentiae, — titulo, ut opinor, vetustioris foundationis — habebant.

Quoad Decretum circa abstinentiam Septuagesimae notandum, etiam antea in Capitulo Generali declaratum fuisse, quod Reverendissimus D. Generalis et ejusdem Vicarii Generales in suis respectivis Circariis dispensare possint in dicta abstinentia, non tamen alii Praelati respectu sui Conventus, fuitque citra scrupulum aut contradictionem pridem — forte semper — sic practicatum. At cum circa annum 1725 quidam Praelati Sueviae praetenderent se dispensare posse respectu totius sui Conventus, idque non solum tempore Septuagesimae, sed etiam diebus Mercurii, si et quando in majorem festivitatem inciderent, v. gr. Assumptionis B.M.V., SS. PP. Augustini ac Norberti, Omnium Sanctorum, dedit illa praetensio, vere non fundata, occasionem Praelato S. Lucii ⁴⁷⁾ prope Civitatem Curiae in Rhetia desuper conquerendi Nuntio Apostolico istic residenti, vel saltem ad illum desuper recurrendi. Hoc autem negotium detulit Sacrae Congregationi Cardinalium Concilii Tridentini interpretum, cui cum inter dubia pertinentia propositum fuisset : « An P. Vicario Generali Provinciae Sueviae Ordinis S. Norberti competat facultas dispensandi in universum pro aliquo monasterio in esu carniū certis anni temporibus, per constitutionem S. Mem. Julii II prohibito » ? ⁴⁸⁾ Respondit Sacra Congregatio :

⁴⁵⁾ C. Martin.

⁴⁶⁾ Mar. Hermann.

⁴⁷⁾ Abbas S. Lucii Curiensis (Chur, in Helvetia), annis 1732-1744, erat Macarius Messmer. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. I, p. 70.

⁴⁸⁾ Bulla ista (1503), impressa legitur in editione Statutorum Ordinis anni 1630 (ed. Averbode, 1898, pp. xxii-xxxii). Vi harum Litterarum Apostolicarum *Patribus Ordinis Praemonstratensis datur potestas, ut vetera Statuta mutant, minuant, vel in toto tollant, ac nova, toties quoties opus fuerit, condant et promulgent.*

Negative. Idque audito Patre Generali, et Nuntio Apostolico praedicto, qui censuerunt quod habet resolutio, ut ibidem dicitur ⁴⁹⁾. Praedicta resolutionis ratio est quod dicta Abstinentia pertineat ad legem Papalem, in qua nullus Pontifex inferior possit dispensare.

Etsi autem in dubio supraposito non fuerit quaestio, an dispensare possit Reverendissimus Generalis, sed solum an id posset Vicarius in sua Circaria? Tamen, quia resolutio putatur subnixa rationi, quae ex indispensabilitate in lege Papali resultat, censebant quidam Praelati et hos inter Averbodiensis ⁵⁰⁾ in hac quaestione una cum Dilighe-
mensi ⁵¹⁾ Commissarius, nec ipsum Generalem ejusque Vicaries posse in sua respective Circaria dispensare, tum ob praecedentium Capitulorum Generalium declarationem, praximque antea incontestatam, tum ob posterius decretum Sacrae Congregationis Episcoporum et Regularium. Cum enim post decretum superpositum S. Congregationis Trid. interpretum recursus fuisset ad praedictam Congregationem Episcoporum et Regularium — ad quam secundum me negotium istud propius pertinere videtur — *dicitur* hanc posteriorem Congregationem Supplices *remisisse* ad P. Generalem. Qua remissione tacite saltem declaratur Generalem posse dispensare eamque facultatem Vicariis suis communicare; alioquin *frustra* ad P. Generalem remissi fuissent Supplices; Utut fuerit, Generalis scire debebat quid in hac parte posset, saltem per tacite acceptam a Pontifice facultatem. Unde nec quisquam — quod reminiscar — contradixit. Quod autem supra cum cautela loquar scribens: *dicitur*, ratio est, quod ea, quae posteriorem declarationem S. Congregationis Episcoporum et Regularium tangunt non viderim in forma authentica, sed haec solum audierim ex ore Vicarii nostri Generalis et aliorum Praelatorum; unde nec scio qui, aut qua ratione post lum decretum recurrerint ad Congregationem praedictam Episcoporum et Regularium. Disserentem super hac quaestione Strahoviensem Abbatem ⁵²⁾, Vicarium Generalem, in pleno consessu affirmantem audivimus, se numquam dispensare nisi ob graves causas, in quarum veritatem non jurare debebant Abbates aut Praepositi dispensationem postulantem, id quod non omittendum censui; sicut nec istud quod, si Vicarius Generalis non posse dispensare declaratum fuisset, censuis-

⁴⁹⁾ Cfr. Bulla S.P. Iulii II, *l.c.*, p. xxiv.

⁵⁰⁾ Simon Braunman.

⁵¹⁾ H. Crockaert.

⁵²⁾ Mar. Herman.

sent plerique Abbates recurrendum ad Sedem Apostolicam pro dictae dispensationis facultate obtinenda Reverendissimo Generali, et per hunc Vicariis ejusdem.

Occasione hujus quaestionis fuit et altera huc pertinens, proposita et resoluta, inconsiderata — ut mitissime loquar — in Capituli impressione ommissa. Fuit haec :

« An expediat dictam Abstinentiam *per totum Ordinem* commutare in totidem dies Abstinentiae immediate festum Omnium Sanctorum praecedentes » ? Circa hujus quaestionis resolutionem fuit opinionum diversitas, multis quidem Praelatis, et me inter illos, pro affirmativa stantibus, aliis tamen numero plures pro negativa, quae consequenter praevaluit.

Opinantium pro commutatione ratio praecipua fuit, quod in casu ut plurimum rationes dandae dispensationis praecisae fuissent, adeoque abstinentia ista majori et commodo et uniformitate per totum Ordinem observari potuisset, etc. D. Steinfeldensis ⁵³⁾ — rigidus iste Regularis disciplinae exactor — idem censebat; dicens, se expertum, Moniales plures — quarum multa monasteria in ejusdem Circaria extant — circa Pascha infirmari, nimium debilitatas per longiorem istam abstinentiam 9. hebdomadarum; id quod mirum non esset cum in illa regione in qua ob piscium raritatem ut plurimum pisces falsi comedi debent, etc. His tamen et hujusmodi rationibus non obstantibus opinio negativa praevaluit — ut dictum — et resolutum fuit nullam esse admittendam in hac re mutationem; quae si decreta fuisset, necessarius erat recursus ad Sedem Apostolicam; etsi enim commutatio praedicta per Sixtum IV petente id Ordine ⁵⁴⁾ — olim concessa fuerit, tamen per posteriorem Bullam Julii II. Statutis praefixam ⁵⁵⁾ id revocatum fuit; proinde S. Sedis autoritas necessaria fuisset, prout videtur, cum praedicta commutatio pro toto Ordine aliud sit, quam dispensatio, de qua supra. Per hoc tamen Decretum derogatum fuit nostro et Diligemensium privilegio — prout Praelatus quidam nostrae Circariae praetendebat — etenim nulla de hoc aut quaestio aut mentio fuit, sed unice quid expediret toti Ordini? Quod hic notatum volui.

Quod sequitur de Translatione festi Dedicationis Ecclesiae, posset

⁵³⁾ Chr. Steinheuer.

⁵⁴⁾ De hac commutatione sermo fit in Bulla Iulii II. Cfr. *l.c.*, p. xxvi s.

⁵⁵⁾ Cfr. *l.c.*, pp. xxiv-xxvii.

hic locum habere propter concurrentiam Octavae S. Norberti ⁵⁶⁾; nihil tamen notandum censui.

Sessio 8^a

Locum habuit die 8. Maii hora matutina.

In *Actis* Capituli impressis haec legimus :

Exposuit R.D. Capituli Promotor R.D. Abbatem S. Andreae in Nemore ¹⁾ *Talliarum solutionem sub hoc praetextu denegare, quod olim ab uno ex Praedecessoribus suis impensa fuerit summa ducentarum quadraginta librarum ad Ordinis Privilegiorum tuitionem, in quarum expensarum considerationem a Talliis Ordinis immunis, ut praetendebat, factus fuerat; Capitulum, audita lectione Decretorum Capitulorum Generalium, quibus declaratur praedicto S. Andreae abunde satisfactum fuisse, jubeturque Tallias Ordini in posterum singulis annis solvere, eadem Decreta confirmat, illaque a dicto R.D. Abbate sine ulla amplius contradictione observanda decernit.*

Mox ventilata est quaestio de repetitione R.D. Abbatis Nihoviensis ²⁾, *(summae nimirum triginta trium millium centum et quinquaginta septem librarum Turonensium olim ab uno ex illius Praedecessoribus pro negotiis Ordinis impensae) et collectis votis definivit Capitulum omnes Circarias quae undecim Tallias a praecedentibus Capitulis Generalibus in diminutionem summae repetitae impositas non solverunt, illa juxta taxam in Bibliotheca Praemonstratensi inscriptam non infra quinquennium solvere debere; interea injungit Capitulum RR. DD. Vicariis Generalibus ut illas Tallias in suis quisque Circariis colligant, et ad R.D. Abbatem Nihoviensem* ³⁾ *transmittant. Cui Decreto sese opposuerunt RR. DD. Abbates strictioris Observantiae, nomine suae Communitatis* ⁴⁾; *qua non obstante oppositione, collectis votis statuit Capitulum illos praedicto Decreto comprehendere, et ad solutionem praefatae impositionis Talliarum undecim obligari, consentanee ad Decreta praecedentium Capitulorum Generalium.*

⁵⁶⁾ Festum solemne S. Norberti tunc celebrabatur cum Octava, die 11 iulii.

¹⁾ Abbas S. Andreae in Nemore (in dioecesi, tunc Ambianensi, nunc Atrebatensi), annis 1736-1750, erat Augustinus Lagache. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 564.

²⁾ Ferd. Vander Haghen.

³⁾ Idem.

⁴⁾ Strictior observantia seu communitas antiqui Rigoris orta fuit saeculo decimo sexto, atque redditum significavit ad observantiam primitivam Ordinis. Cfr. *supra*, p. 9, n. 20.

Deinde referente R.D. Abbate Lucensi ⁵⁾ quaestionem de Jure Paternitatis in Ecclesiam Clarholtanam ⁶⁾, motam in Ecclesiam Praemonstratensem et Cappenbergensem, censuerunt Amplissimi Patres R.D. Praepositum Cappenbergensem ⁷⁾ provisionaliter, sine cujusquam praejudicio, in possessione esse conservandum, donec tam possessoris quam impetitoris, utriusque partis momentis, a futuro Capitulo Generali feratur iudicium definitivum.

Item, Capitulum approbavit librum Coeremoniarum, quem Ordinarium vocamus, de novo proelo esse committendum, novis accessionibus et explicationibus visis et probatis a RR. DD. ex Definitorio deputatis in hac parte ⁸⁾.

Mox Capitulum volens in Ordine Sacro et Canonico promovere cultum Augustissimo Eucharistiae Sacramento, Beatae Mariae Virginis Dei-parae, Patronae nostrae singularis et SS. Patris nostri Norberti, statuit quod in posterum Officium votivum SS. P.N. Norberti feria secunda, Venerabilis Sacramenti feria quinta, et de Sancta Maria in Sabbato persolveretur pro Officio Canonico, quotiescumque ex Ordinarii praescripto et juxta Rubricas generales Missalis nostri, titulo de Missis votivis ex praescripto Ordinis pro summa celebrandis, extra Adventum et Octavas, summa debet esse familiaris de iisdem, sine dispendio Officii Defunctorum aliunde non impediti, salvo Rubricis de Historia legendis ⁹⁾.

Item, usum quarundam Circariorum celebrandi Festum Septem Dolorum B. Mariae Virginis (ut dictum est superius) ¹⁰⁾, et Solemnitatem Rosarii ejusdem Dei Genitricis etiam ritu majoris Duplicis a Summis Pontificibus praeceptam, ad Dominicam primam in mense Octobris, extendit Capitulum ad omnes omnino Circarias.

Et quatenus Ordo noster Canonicus est et ex hoc Apostolicus, SS. Apostolorum et Evangelistarum natalitia evexit et evehit ad ordinem

⁵⁾ A. Nolbeck.

⁶⁾ Praepositura Clarholtana (Clarholz, seu Klarholz) sita erat in dioecesi, olim Osnaburgensi, nunc Paderbornensi. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. I, p. 174.

⁷⁾ Praepositus Cappenbergensis (in dioecesi Monasteriensi, in Westphalia), annis 1713-1739, erat Joh. Engelbertus v. Ketteler. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. I, p. 160.

⁸⁾ De facto *Ordinarius sive Liber Coeremoniarum* editus fuit anno 1739. Cfr. de eius valore Pl. LEFÈVRE, *La Liturgie de Prémontré*, Louvain, 1957, p. 28-30.

⁹⁾ *Historiae*, de quibus hic fit sermo, indicat pericopam legendam in Officio Horarum desumptam e S. Scriptura.

¹⁰⁾ Cfr. *supra*, p. 25-26.

et ritum majorum Duplicium, et Festa SS. Ordinis nostri Ludolphi, Episcopi et Martijris, Evermodi et Isfridi Episcoporum ¹¹⁾).

Decrevit item Capitulum nomen S. Joseph, SS. Dei Genitricis in Sanctorum Litaniis majoribus et brevibus inserendum hoc modo et ordine : S. Joannes Baptista, S. Joseph, omnes SS. Patriarchae, etc.

Item, transtulit et transfert Officium S. Gilberti Abbatis Ordinis nostri ad diem 24. mensis Octobris, quo sacrae ejus Exuviae sunt elevatae ¹²⁾, et Procuratori Generali in Curia Romana ¹³⁾ injungit ut indulgentias huic Festo annexas ad praedictam diem a SSmo transferri procuret.

Placuit item, non obstantibus Supplicationibus publicis in aliqua Ecclesia, Canonicos teneri ad lectionem Vigiliarum, si occurrant, sed quae tunc persolvi non poterunt aut in Choro ante pulsum Vesperarum, aut in Capella separata, debitumque aliquod servitium pro Defuncto, sive pro Defunctis, differri non debere, ultra triginta dies non obstante Festo novem Lectionum tantum; mandatque observari in omnibus Circariis Ordinarium titulo, quantum fieri debeat pro Fratre, Abbate, Fundatoribus, etc. n. 6 ¹⁴⁾. Videlicet pro omnibus praefato titulo recensitis, singuli Sacerdotes omni tempore, nisi sint in cursu quotidianae Missae Ordinis, aut manifeste infirmi, singulis septimanis Missam unam, Clerici septem Psalmos Poenitenciales, Conversi viginti quinque Orationes Dominicas et totidem Salutationes Angelicas persolvant, sub conditione ibidem apposita.

Fusius de hac sessione haec notat abbas Van Eeckhout, in suo Diario.

Quod in hac Sessione de Ninhoviensi ¹⁵⁾ debite resolutum erat, facilius resolutum quam solutum opinor. An vero nostra aut Circaria aut Abbatia aliquid solverit in istis Talliis, vel quantum debeat,

¹¹⁾ Cultus publicus horum Sanctorum, ad Ordinem Praemonstratensem pertinentium a S.P. Benedicto XIII concessus fuerat, decreto 22 januarii 1728.

¹²⁾ S. Gilbertus, primus prior abbatiae Novem Fontium, obiit 6 iunii 1152. Ideo in biographiis Sanctorum tractatur die 6 iunii. Anno 1612, ejus exuviae solemniter elevatae fuerunt in abbatia Novem Fontium. Cfr. J. LE PAIGE, *Bibliotheca Praemonstratensis Ordinis*, Paris 1633, pp. 482-485. Ideo ejus festum translatum fuit ad diem 24 octobris.

¹³⁾ Nic. Meyers.

¹⁴⁾ Haec omnia determinantur ad amussim in editione *Ordinarii*, editi 1739, pp.596-601.

¹⁵⁾ Ferd. Vander Haeghen.

hucusque mihi ignotum est. Abbatia nostra satisfecit, sicut dixit Ninhoviensis ¹⁶⁾.

Quod attinet novum Ordinarium, et Officia hebdomadaria — de quibus in hac Sessione — nihil hucusque recepimus. His disponendis incumbit Prior Justus Montis ¹⁷⁾, qui eapropter saepe in consessu Capitulari comparuit, et tantum non parum gravis nobis fuit nova dubia proponendi, et majoris momenti negotia turbandi aut retrahendi.

Circa elevationem Festorum — de quibus hic — propositum fuit, ut fieret partitio festorum Duplicium, et Majorum Duplicium inter Priorem et Suppriorem, ne Prior nimium gravaretur, elevatis omnium Apostolorum et Evangelistarum Festis ad dignitatem Majorum Duplicium; at Reverendissimus D. respondit, cum ubique non sit eadem in hac re consuetudo, quod possint Abbates singuli pro sua Ecclesia disponere, quod aequi et boni; id quod feci dicta Festa inter Priorem et Suppriorem partitus.

Nomen Josephi eo loco posuimus ab annis pauculis vigore Decreti Benedicti XIII ¹⁸⁾; Beati Gilberti festum pridem celebratum fuit in Gallia et Belgio 4a Februarii, idque ex errore nominis, ut volunt, quia 4a Februarii ponitur in Martijrologio Romano: «Hodierno die S. Gilberti Confessoris», quod si verum sit, graviter nostri erraverint; cum Gilbertus, de quo in Martijrologio, fuerit Monasterii Gemblacensis, Ordinis S. Benedicti in Belgio, obieritque anno 962 ¹⁹⁾. Noster vero sit fundator et Abbas Monasterii 9. Fontium in Arvernia, et obierit anno 1152 ²⁰⁾, adeoque 190 annis post primum. Quo die B. noster obierit, nescitur, ut Galli nostri in Capitulo mihi dixerunt, at constat Reliquias 24a Octobris fuisse elevatas; ad quas hodiedum magnus est fidelium concursus ²¹⁾. Haec ratio translati festi in 24. Octobris. Decernitur circa huius Sessionis finem, quod Suffragia Defunctis debita non debeant differri citra 30. dies, non obstante festo 9. Lectionum; id quod prospectu nostri monasterii — me petente — decreverat

¹⁶⁾ Ferd. Vander Haeghen.

¹⁷⁾ Nomen huius Prioris non indicatur. Cfr. *supra*, p. 11, n. 42.

¹⁸⁾ S.P. Benedictus XIII anno 1726 nomen S. Ioseph apposuit in Litanis Omnium Sanctorum, et quidem immediate post nomen S. Iohannis Baptistae.

¹⁹⁾ Cfr. *Acta Sanctorum. Iunii*. T.I (Antverpiae, 1695), pp. 761-766. Hoc loco, post praemissam introductionem, qua praecise de loco obitus S. Gilberti tractatur; in his *Actis Sanctorum* resumitur textus J. LE PAIGE, Cfr. *supra*, n. 12.

²⁰⁾ Cfr. *supra*, n. 12.

²¹⁾ Cfr. *supra*, n. 12.

Reverendissimus Dominus Generalis anno 1728., adeoque onus istud — si tamen taliter vocari possit — modo toti Ordini est commune, ac proinde concessio Sabbatini Officii de Immaculata Conceptione ad ritum festi Celebris onus Chori nostri saepe alleviat ²²⁾.

Quod sequitur de Missa Hebdomadaria pro Defunctis, etc. propositum fuit quia — ut dicebatur — quidam praetendebant non esse obligationis, utpote praeceptum soltius Ordinarii — non Regulae aut Statutorum — at rationis istius infirmitas vel ex illo ipso Ordinarii capite liquet, cum ibidem etiam discernantur suffragia pro Defuncto Confratre — nuspiam coeteroquin praecepta — quae non modo certae, sed etiam gravis sunt obligationis. Instabant quidem — extra sessionem desuper disceptantes — ut a Capitulo decernatur qualitas istius obligationis, scilicet, an esset sub peccato mortali, an saltem sub veniali? Sed plurimum idcirco opinione id non expediebat. Non primum, qua difficulter in dubio secernitur aliquid esse peccatum mortale, ut alicubi — si non fallar — S. Thomas dicit; non secundum, quia ejusmodi declaratio non satis efficaciter negligentiam Missam illam sine scrupulo omittentium, correxisset. Suffecit igitur Capitulo mandasse Ordinarii observantiam, relicto timoratis conscientiae judicio, an hujusmodi obligatio, attentis materia, fine, aliisque praecepti istius circumstantiis, non sit gravis. (Cum sit magna obligatio Missae hebdomadalis, etc., si aliquo casu contingat, sequenti hebdomada suppleatur : Capit. prov. Antverp. 1643, c. 2 ²³⁾).

Sessio 9^a

De hac sessione, quae locum habuit die 8. Maii hora 3. pomeridiana, Actus impressi fere nihil habent :

²²⁾ Notat de hoc Officio concesso abbas Van Eeckhout in suo *Diario*, p. 248, ad diem 26um Novembris anni 1728 : *Eadem die celebravimus Officium Sabbatinale Immaculatae Conceptionis B.M.V., ex concessione SSmi D.N. Benedicti XIII pro universo Clero saeculari et regulari Caesareo-Catholicae Majestatis extra Italiam. Hac enim via, arbitratus Nos saltem speciali Ecclesiae nostrae titulo cultui Immaculatae Conceptionis esse obnoxios, hujus Pontificae concessionis usum pro Ecclesia nostra (Grimbergensi) ab Illmo Generali Ordinis petieram, et speciali diplomate ab eodem obtinueram.*

²³⁾ Ita fuit ordinatum in Capitulo provinciali Circariae Brabantiae, anni 1643, cap. 2 : *Cum sit magna obligatio Missae singulis septimanis pro benefactoribus legendae et septem psalmorum respectu iuniorum, si aliquo casu sive per oblivionem, inconsiderationem vel negligentiam omitti contingat, sequenti septimana suppleatur. Cfr. Capitula Provincialia Circariae Brabantiae, O. Praem., (1620-1643) in Anal. Praem., 1941, XVII, pag. spec., p. 84.*

Quaesivit R.D. Rengisvallis ¹⁾ *an deberent vocari Pastores, quando in Monasteriis faciendae sunt quaedam bonorum commutationes, et Capitulum respondit negative* ²⁾.

Abbas Van Eeckhout paulo plura de eadem sessione in suo *Diario* refert :

Cum in negotio Tusschenbecano Confratres Trunchinienses praeten-sam primaevi contractus invaliditatem, super cessione initi, potissimum repetere voluerint ex praetenso non consensu Pastorum et Confratrum forensium id quod satis in libello nostro supplici, Capitulo huic Generali desuper oblato, refutatum arbitror. Non de nihilo supplicatus fui, hanc propositionem factam tamquam machinam pro infirmando Decreto in favorem nostrum contra Trunchinienses lato in sessione 7a ³⁾. Sed bene habet, quod responsum Capituli fuerit negativum, et ita machina ista confracta sit; omnibus, quod sciam, testificantibus suae domus praxim Statutis conformem esse; in hujusmodi casu non vocare Pastores. Solus Abbas Ninhoviensis ⁴⁾ testificabatur de praxi inibi contraria; cuius domui singularitas relinqui potest.

In hac Sessione propositione facta de refundendis Procuratori Romano ⁵⁾ itineris expensis, tanquam ob negotia Ordinis ad Capitulum evocato, cum quidam — praesertim Galli — tergiversarent, Reverendissimus Dominus disceptationem abruptit, collato suo sijmbolo; quod exemplum mox secuti, quantum satis contulerunt. Attamen, quia disceptatio ista longioris temporis fuit, nihil aliud proponi potuit.

Sessio 10^a

Sessio haec locum habuit die 9. Maii, hora matutina. *Actus impressi* haec habent de ista sessione :

Rogavit R.D. Abbas Grimbergensis ¹⁾ *ut publice legeretur quoddam p.m. Rmi D. Colbert, quondam totius Ordinis Generalis* ²⁾, *Mandatum de observanda a Religiosis paupertate, et quaesivit ut autoritate Capituli*

¹⁾ Nic. Habert.

²⁾ In Statutis anni 1630, Dist. IV, cap. XXX, num. 14, praescribitur ut, quando reddituum vel possessionum permutatio censeatur facienda in monasterio quodam, haec fieri non possit nisi de consensu Patris-Abbatis, et sanioris partis Conventus.

³⁾ Cfr. *supra*, p. 16.

⁴⁾ F. Van der Haeghen.

⁵⁾ N. Meyers, qui huic Capitulo aderat.

¹⁾ A. Van Eeckhout.

²⁾ Michael Colbert abbas generalis fuerat annis 1667-1702.

renovaretur, et Latino ac Gallico idiomate novo Praelato subjiciendum statueretur ³⁾; quod quidem post auditam praedicti Mandati lectionem gratissimum habens Capitulum, illud renovavit et renovat et tum Latino tum Gallico idiomate tijs mandari decernit, ampl. DD. Vicariis Generalibus expresse injungens ut dictum Mandatum in suisque Circariis observari sollicitè satagant.

Deinde retulit R.D. Abbas Roggenburgensis ⁴⁾ motam quaestionem inter Ecclesiam Sanctorensis ⁵⁾ et Wadegotiensem ⁶⁾, super jure Paternitatis in Ecclesiam S. Nicolai Hagenoensis ⁷⁾, et audita relatione, lectoque Decreto Capituli Generalis anni 1686. his verbis concepto : Declaravit Ampl. D. Marchtallensis ⁸⁾ R.D. Abbatem Cellae Omnium Sanctorum ⁹⁾, auctoritate Rmi D. et Capituli Generalis jam pridem denominatum Patrem Monasterii ab Haereticorum saeculariumque Potestatum usurpatione, dictam Paternitatem resignare ad manus Rmi D. Praemonstratensis et Capituli Generalis, supplicando ut Abbatiae Wadegotiensi cujus ab initio dicta Ecclesia erat filia, reuniretur : Cui quidem petitioni annuens Capitulum Generale Ecclesiam Hagenoensem ad dictae Wadegotiensis Abbatiae Paternitatem revocavit, eamque in posterum sub R.D. Wadegotiensis Paterna jurisdictione remanere debere declaravit et declarat; ejusdem Decreti ordinationi standum esse definivit Capitulum, salva repetitione expensarum in praedicti Monasterii Hagenoensis recuperatione a R.D. Abbate Sanctorensi factarum.

Item, agitata quaestione an Vicarius Generalis Communitatis antiqui Rigoris ¹⁰⁾ possit delegare visitationem, statim recesserunt Rmus D. Prae-

³⁾ Mandatum istud, tractans de paupertate communi servanda a sodalibus Ordinis submittemus in Appendice. Cfr. *infra*, p. 66 s.

⁴⁾ C. Geisler. Cfr. *supra*, p. 17, n. 19.

⁵⁾ Praepositura Sanctorensis, seu Allerheiligen sita erat in dioecesi, olim Argentoratensi, nunc Friburgensi. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. I, p. 63 s.

⁶⁾ Abbatia Wadegotiensis sita erat in dioecesi Trevirensi. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. I, p. 116.

⁷⁾ Praepositura Haguenonensis, in civitate eiusdem nominis (Hagenau), in dioecesi Argentoratensi. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. I, p. 99 s. N. Backmund hoc loco breviter agit de quaestione mota in hoc Capitulo generali.

⁸⁾ Abbas Marchtallensis (Obermarchtal), in dioecesi, olim Constantiensi, nunc Rottenburgensi, annis 1661-1691, erat Nicolaus Wierieth. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. I, p. 76 s.

⁹⁾ Cella Omnium Sanctorum = Allerheiligen. Cfr. *supra*, n. 5.

¹⁰⁾ Communitas antiqui Rigoris habebat proprium Vicarium generalem qui iura specialia habebat in monasteria ad illam Communitatem spectantia. Iura illa fundata esse in Bullis pontificiis asserebant illi Reformati.

monstratensis et RR. Abbates strictioris Observantiae, illisque egressis, censuit unanimiter Capitulum cum in hoc casu de intellectu Apostolicarum Bullarum agatur, sibi non competere Facultatem eandem interpretandi, sed remittendam esse dictam Communitatem ad S. Sedem Apostolicam pro Declaratione Bullarum, idque quantocius, et committendum R.P. Procuratori Generali Romano, quatenus resolutionem Romae urgeat et provisorium medium pro casu necessitatis procuret.

Mox petente Procuratore Generali Romano ¹¹⁾, ut pro sua sustentatione renovaretur Decretum Capituli Generalis anni 1657. in quo, Sessione 11 ¹²⁾ Procuratori Generali in Curia Romana, extra Tallias Ordinis, assignatae sunt mille centum et viginti quatuor Librae Franciae, solum in partibus cambio libero et pro rata taxae solvendae; quod Decretum in Capitulis Generalibus annorum 1660. et 1663. fuit confirmatum ¹³⁾; Capitulum ad votorum pluralitatem praedictum Decretum denuo confirmavit.

Petiit iterum idem Procurator Romanus ¹⁴⁾, ut negotio Sacri Ordinis nostri Romae peragendo nulli alteri quam sibi committerentur, et sumptus negotiorum sibi tempestive procurarentur, quae ad petentis votum definivit Capitulum, assignatasque Tallias a Vicariis Generalibus colligi mandavit.

De eadem sessione, abbas Van Eeckhout in suo *Diario* haec notat :

Mandatum Colbertinum circa observantiam Religiosae Paupertatis, qua ratine proposuerim descripsi supra, ad sess. 3. Mandatum istud latine redditum; needum recepimus ¹⁵⁾.

Disceptatio super Visitatione Monasteriorum Reformationis — de qua supra ¹⁶⁾ — in eo consistit, quod Vicarius Generalis dictae Refor-

¹¹⁾ Nic. Meyers.

¹²⁾ Decretum de hac re Capituli generalis anni 1657, ms. Laon 538, p. 718, ita sese habet : *Ad propositionem Capituli provincialis Bavarici nuperi, Capitulum decernit esse constituendum Romae procuratorem generalem cum socio religioso ad jura Ordinis defendenda, cui sustentando omnia monasteria et beneficia Ordinis contribuere teneantur, hoc addito quod quicumque litem aut negotium qualecunque Romae habuerit, teneatur illum seu illud per ejusmodi procuratorem generalem procurare, et expensas litis aut negotii eidem subministrare. Dictis autem Procuratori et socio summam mille centum viginti quatuor librarum Turonensium pro victu et vestitu assignat, a singulis monasteriis et beneficiis Ordinis juxta taxam desuper factam solvendarum, et per Vicarios Romam persolutam, in partibus cambio liberam, et integram transmittendam.*

¹³⁾ De hac quaestione tractatum fuit in sessione quinta Capitulorum generalium annorum 1660 et 1663. Et quidem in eodem sensu ac in Capitulo anni 1657.

¹⁴⁾ N. Meyers.

¹⁵⁾ Cfr. *supra*, p. 43, n. 3.

¹⁶⁾ Car. Martin, abbas Cuissiacensis.

mationis praetendat, se non tantum posse Monasteria *per se* visitare, sed etiam id operis posse alterum *delegare*; Reverendissimum vero Generalem, etsi *per se*, assumpto ex Reformatione socio dicta Monasteria visitare possit, non posse tamen vices suas hac in re alteri *delegare*. Id quod Generali mirum, pene dixero, prorsus irregulare videtur, se *principalem* non posse quod subordinatus sibi Vicarius praetendit se posse. At notandum, quod ab ipso Reformationis initio — adeoque a saeculo, et quod excurrit — plures et fere continuae Generalem inter et Reformationis alumnos fuerint disceptationes, litibus multis gravibusque, qua Romae, qua in Curia Parisiensi, quarum sententiis Reverendissimi Generalis autoritas in Reformatos subinde restricta ac limitata fuit, potissimumque, quod spirituale regimen attinet, per Bullas Pontificias. Quaestio igitur est, an dicta Reverendissimi autoritas in puncto Visitationis Reformatorum restricta sit, ut hi praetendant. Eapropter egressis a Capitulari aula primum Reverendissimo, moxque etiam Vicario Generali Reformationis cum suis, Capitulum resolvit — hoc potissimum suggerente Abbate Steinfeldensi ¹⁷⁾, remittendos Reformatos ad S. Sedem pro Bullarum interpretatione.

Saepe familiariter locutus cum Reverendissimo Generali, uti et Abbati Cuissiacensi, Vicario Reformationis ¹⁸⁾ haud obscure quamdam animositatem deprehendi, illo conquerente, Reformatos esse indociles, ac litium amatores; his vero, se et suam Reformationem Reverendissimo Domino invisam, etc. Non temere credidero respective desiderari aliquid discretionis et paterni affectus, sicut et aliquid filialis subiectionis et uniformitatis, salva licet Reformatione.

Sessio 11^a

Locum habuit die 9. Maii, horis vespertinis.

Actus impressi haec de illa sessione dicunt :

Mota questione utrum deberet fieri partitio Communitatis antiqui Rigoris in tres Provincias ¹⁾ *quarum unaquaque suum haberet Visitatore, et ex tribus Provinciis alternatim assumi Vicarium Generalem, sicut et Definitores in Comitibus annuis* ²⁾ *ex tribus Provinciis aequaliter eligi, respondit Capitulum id non expedire.*

¹⁷⁾ Chr. Steinheuer.

¹⁸⁾ C. Martin.

¹⁾ Communitas dicta antiqui Rigoris partita iam erat in Congregationes seu Provincias seu Circaria Lotharingica et Normannica; nunc ulterius his Circariis adiungere intendebant nonnulli Circariam Gallicam. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. III, pp. 126 s.

²⁾ In illa Communitate singulis annis habebatur Conventiculum Superiorum.

Deinde retulit R.D. Abbas Steinfeldensis ³⁾ motam contentionem inter Ecclesias Strahoviensem et Osterhoviensem ⁴⁾, ratione juris Paternitatis in Ecclesiam Plagensensem ⁵⁾; Capitulum, audita relatione, hanc causam plena autoritate judicandam commisit in partibus RR. DD. Abbatibus Teplensi ⁶⁾ et Speinshartensi ⁷⁾; interea Provisorium manebit in sequestro R.D. Vicarii Generalis Bohemiae ⁸⁾. Partibus autem injunxit Capitulum ut Instrumenta originalia coram Commissariis producerent.

Tum referente eodem R.D. Abbate Steinfeldensi ⁹⁾, litem inter Ecclesias Wiltinensem ¹⁰⁾ et Windbergensem ¹¹⁾, ratione praecedentiae, voto unanimi definitum est dari locum praescriptioni, et consequenter praecedentiam penes R.D. Abbatem Wiltinensem remansuram.

Mox Capitulum renovavit Decretum praecedentium Capitulorum Generalium, quo declaratur Religiosum qui occulte injuriam facit Superioribus, aut aliis Fratribus damna graviora illis inferendo usque ad commissionem peccati mortalis, ipso facto excommunicationem incurrere, quamvis contra ipsum nulla reperiatur probatio, dictumque casum reservatis annumeravit.

Item, quaesivit R.D. Procurator Generalis Romanus ¹²⁾ utrum Religiosus S. Ordinis fugitivus aut immorigerus, ab Abbate proprio legitima poena juxta leges Ordinis mulctandus aut mulctatus, ab ullo majiori Ordinis nostri Superiore valide possit absolvi, inaudito, non consentiente, multo minus intercedente proprio Abbate, aut illo ad cujus obedientiam juxta Ordinis Statuta missus est; et respondit Capitulum non posse, sed standum Ordinationi Statutorum, dist. 3., cap. 11, n. 6 ¹³⁾.

³⁾ Chr. Steinheuer.

⁴⁾ Abbatia Osterhoviensis sita erat in dioecesi Passaviensi.

⁵⁾ Plaga seu Schlägl sita in dioecesi, olim Passaviensi, nunc Linciensi. Cfr. de Schlägl N. BACKMUND, o.c., t. I, pp. 308-310.

⁶⁾ Abbas Teplensis, in dioecesi Pragensi, annis 1724-1741, erat Raymundus Simovsky. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. I, p. 317.

⁷⁾ Abbas Speinhartensis, in dioecesi Ratisbonensi, annis 1734-1771, erat Dominicus von Liebsstein. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. I, p. 51.

⁸⁾ Annis 1714-1741, Mar. Hermann, abbas Strahoviensis, in illa regione erat Vicarius generalis.

⁹⁾ Chr. Steinheuer.

¹⁰⁾ Abbatia Wiltinensis sita est in civitate Oenipontana. Olim in dioecesi Brixinensi, nunc Oenipontana.

¹¹⁾ Windberg, in dioecesi Ratisbonensi.

¹²⁾ N. Meyers.

¹³⁾ De iure isto proprii Abbatis aut Superioris in remissione poenarum quas forte incurrit religiosus Ordinis, sermo non fit in illo numero indicato Statutorum anni 1630.

Item, petiit R.D. Abbas Roggenburgensis ¹⁴⁾; nomine suae Circariae : 1°. Ut a recipiendo novo Ordinario ¹⁵⁾ deobligaretur praedicta Circaria, quod omnino negavit Capitulum. — 2°. Ut novi Ordinis Libri pro eadem Circaria non reciperentur, sed quodvis Monasterium pro indigentia sibi provideret; et respondit Capitulum Sueviam debere reliquo Ordini sese in omnibus conformare. — 3°. Ut celebrarentur festa SS. Fundatorum aliorum Ordinum, v. gr. SS. Philippi Nerii, Joannis de Deo, Cajetani, Joannis Nepomuceni, et Francisci Xaverii, per modum Festorum novem Lectionum; et responsum est a Capitulo standum Ordinarii mox edendi praescripto.

Item, decrevit Capitulum SS. P.N. Norberti Statuam in Ecclesia Vaticana communibus Ordinis impensis esse erigendam ¹⁶⁾.

De eadem Sessione haec notat abbas Van Eeckhout in suo *Diario* :

Disceptatio inter Reformatos — de qua hic — ut intelligatur, prae-notandum est quod Reformatio complectatur quaedam Lotharingiae, quaedam Galliae monasteria, adeoque duas Nationes, e quibus promiscue, nullaque facta Nationis alterutrius attentione, sed solius capacitatis personarum et meritorum, eliguntur Vicarius Generalis, Definidores, caeterique Reformationis Officiales. Hoc usque hodie constanter practicatum asserebat Reformationis Vicarius Abbas Cuisiacensis ¹⁷⁾ in Gallia. At Stivagii Abbas, Ptolemaidis Episcopus ¹⁸⁾, Lotharingus, id mutatum cupiebat, jussitque per suum quasi Procuratorem Abbatem Rengis Vallis, pariter Lotharingum ¹⁹⁾, proponi partitionem Communitatis antiqui Rigoris. De qua hic. Nihilominus Capitulum considerans hoc pertinere ad spiritum Nationalem, religionis paci ac unitati perniciosum, restringere Officialium capacitatem et merita, adeoque bono regimini noxium futurum, id *omnimode* abnuit; etsi termino satis modesto, *illa non expedire*. Mentem quam expresserit. Refleximusque — quibusdam de Communitate ista, utcumque a reliquo Ordine separata, novam in suo corpore separationem subientibus —, verendum istud Salvatoris : domus in se divisa non stabit.

¹⁴⁾ Caspar Geisler.

¹⁵⁾ Nova editio Ordinarii Ordinis in hoc Capitulo ordinata prodiit anno 1739.

¹⁶⁾ De hac re, insistendo potissimum in iis quae ab abbate Van Eeckhout in suo *Diario* exponuntur, egimus in *Anal. Praem.*, 1971, t. XLVII, pp. 232-243 : *De erectione statucae S. Patris Norberti in Basilica S. Petri Vaticani*.

¹⁷⁾ Car. Martin.

¹⁸⁾ C.L. Hugo.

¹⁹⁾ N. Habert.

Quaestio proposita in hujus Sessionis fine par D. Procuratorem Romanum ²⁰⁾ tangebatur Religiosum Abbatiae Belli Reditus, qui ab Abbate proprio ²¹⁾ mulctatus, et deinde ad Abbatis Knechtstedensis ²²⁾ obedientiam missus, ad Reverendissimi Generalis patrocinium confugerat, et utroque Abbate invito, aut saltem inaudito, a Reverendissimo Domino Generali absolutus fuerat. Indubie Prior Belli Reditus, in Capitulo praesens, propositum sub terminis istis generalibus suggererat, ad illius votum resolutam quaestionem, Reverendissimo Domino nulla ratione contradicente, adeoque vel non reflectente, ne casui isti implicitum esse, vel prudenter dissimulante.

Ad Dom. Abbatis Roggenburgensis ²³⁾, de celebrandis festis SS. Fundatorum petitionem, cum respondisset Capitulum negative, idque potissimum ne nimium diminuerentur Officia Defunctorum; rogatus fui ante ejusdem Abbatis discessionem, ut saltem Reverendissimus Dom. Generalis permitteret Germanis celebrationem festorum S. Joannis Nepomuceni et S. Francisci Xaverii.

Praemonstrati per 2 dies, finito Capitulo, permanere coactus, id a Reverendissimo petii et obtinui, qui postea mihi Grimbergae reduci indultum submitit non solum pro Germania, sed et pro omnibus Subditis Sacrae Caesareo — Catholicae Majestatis; adeoque et pro nobis. Indulti istius copiam authenticam mox communicavi Dom. Abbati Lucensi ²⁴⁾, tunc Grimbergae existenti, sicut et Abbati Bonae — Spei ²⁵⁾ et Tongerloensi ²⁶⁾, in Belgio Austriaco Vicario Generali.

(Sequitur deinde in *Diario* paragraphus de erigenda statua S. Norberti in Basilica Vaticana. Textum istum communicavimus in *De erectione statuæ S. Patris Norberti in Basilica S. Petri Vaticana in Anal. Praem.*, XLVII, 1971, p. 237 s.)

²⁰⁾ N. Meyers.

²¹⁾ Iste Prior, cuius nomen non datur in Actis huius Capituli, Capitulo aderat, nomine et vice Abbatis aegrotantis.

²²⁾ Abbas Knechtstedensis, in dioecesi Coloniensi, annis 1728-1754, erat Leonardus Jansen. Aderat in Capitulo isto. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. I, p. 177.

²³⁾ C. Geisler.

²⁴⁾ A. Holbeck.

²⁵⁾ Hier. Petit. Cfr. *supra*, p. 8, n. 22.

²⁶⁾ Abbas Tongerloensis, in dioecesi, olim Cameracensi, nunc Antverpiensi, annis 1723-1745, erat Ioseph Vander Achter. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 335. Capitulo non intererat.

Sessio 12^a et ultima

Actus impressi haec de illa sessione habent :

Retulit R.D. Abbas Averbodiensis ¹⁾ commissam sibi Illustrissimi D. Episcopi Ptolemaidis ²⁾ Dissertationem de Episcopis titularibus, cujus audita relatione, Capitulum eam approbavit, cum hac restrictione, quod in tribus locis ab Authore emendaretur, juxta Commissariorum mentem et judicium.

Deinde statuit Capitulum ut quando erunt sex Sacerdotes liberi in uno Monasterio ad Missam de B.M.V. obligabuntur. Item, ubi erunt sex Religiosi, Missa et Vesperae debent cum Cantu persolvi.

Item, renovatum est Decretum ultimi Capituli Generalis, quo Sessione quarta statuitur ut a Festo Omnium Sanctorum usque ad Pascha, in omnibus Galliae monasteriis, Canonici nostri Ordinis uti debeant Rochetis sub Cappis laneis, et longis Caputiis; a Paschate autem usque ad Festum Omnium Sanctorum Superpelliciis et Almutiis; sub Officiis divinis Primam immediate sequentibus, sicut et Biretis quadratis, quibus utuntur Sacerdotes etiam antiqui Rigoris, tam in domo quam in Ecclesia. Statuit Capitulum omnes strictioris observantiae Professos pileolos nigros gerere debere.

Item, Capitulum Tallias Ordinis hactenus debitas Archi-Coenobio Praemonstratensi concessit ³⁾.

Tandem referuntur nomina eorum qui a Revmo D. Generali nominati fuerunt Vicarii Generales et in Visitatores seu Circatores. (Nomina illa hic omitti posse censemus).

Abbas Van Eeckhout vero, ex sua parte, plurima adiungit in suo Diario relate ad pertractata in hac sessione. Et quidem sat fuse. Haec legimus ibidem, foll. 56-69 :

Composuerat Illustrissimus Ptolemaidis ⁴⁾ dissertationem de Episcopis titularibus, qualis ipse erat, quam Capitulo Generali probandam

¹⁾ Simon Braunman. Cfr. *supra*, p. 8, n. 20. Extat in archivo abbatiae Averbodiensis Sect. I, reg. 386 *Diarium Abbatum*. In quo Diario abbas Braunman p. 136, quaedam habet de Capitulo generali anni 1738. Nihil tamen aliud descripsit praeter expensas itineris a se factas pro adeundo Capitulo dicto.

²⁾ C.L. Hugo (cfr. *supra*, p. 27). Dissertationem conscripserat: *De Episcopis titularibus*. (Asservatur in ms. Nancy, Bibl. Mun. 997 [1772], pp. 734-756.

³⁾ Talliae istae exigebantur ut paupertati archicoenobii Praemonstratensis remedium afferri posset.

⁴⁾ C.L. Hugo. Cfr. nota 2.

obtulerat. Quam primum proposita fuit, merito veriti ne plurima contineret Episcopis, praesertim Galliarum, displicitura, adeoque Ordini odiosa, rigido examini subjiendam censuimus; id quod potissimum Abbati Averbodiensi ⁵⁾ commissum. Hic vero licet merito causatus temporis brevitatem, summa diligentia illam utcumque — prout dicebat — evolvit; et nihilominus multas periodos modificandas, restringendas, aliterve corrigendas censuit; imo et integra capita prorsus omittenda; id quod postridie erudite non minus, quam succincte Capitulo Generali in hac ultima Sessione retulit, et Decreti hic desuper conditi causa fuit ⁶⁾. Ast vereor, ut nominandi a Reverendissimo Domino Dissertationis censores paulo exactius procedant, quam censores Annalium Ordinis, ab eodem Authore editorum ⁷⁾, in quibus non modica correctio a multis Praelatis merito desideretur.

Quod in fine hujus novissimae Sessionis de gestandis pileolis reflexerat, Doctores ex Reformatione uti pileolis laneis purpureis, et hos inter Abbates, Rengis Vallis ⁸⁾ — qui non erat Doctor — pileolo laneo albo, et quidem aurato; id illi displicebat — uterentur pileolis

⁵⁾ S. Braunman, qui erat theologus insignis.

⁶⁾ Illa dissertatio de Episcopis titularibus numquam edita fuit.

⁷⁾ Agitur de *Annalibus Ordinis Praemonstratensibus*, conscriptis a C.L. Hugo, et editis duobus voluminibus, annis 1734-1736. — Huc faciunt nonnulla relata in copia litterarum a secretario Capituli huius, P. de Vinay, die 2 Iulii 1738, missarum « à Mr. le General » (manifeste hic intenditur abbas episcopus Stivagiensis, C.L. Hugo) (Bibl. Nancy 994 (1767), p. 252 a). In quibus litteris haec inter alia leguntur : « J'avais bien prévu que vous seriez extrêmement mécontent du Chapitre, et ce n'est pas sans raison. Gens qui ne sont pas de vos amis, ont profité de votre absence pour faire leurs menées, et vos amis ne vous ont pas servi, comme ils l'auraient dû. Mr. le Général, à qui j'avais lu tout votre mémoire, qu'il avait trouvé très bon, m'avait promis de le faire lire tout entier au Chapitre, et d'en appuyer tous les points, mais sa surdité a tout gâté. Il n'entendait ni ce qu'on proposait; ni ce qu'on décidait, surtout quand les étrangers parlaient à cause de leur prononciation, en sorte qu'il n'a eu qu'une petite part à ce qui s'est passé. Cette inaction a donné beau jeu aux autres. Tous connaissaient parfaitement l'abbé de Grimberghen (Van Eeckhout) et la façon dont vous le dépassez. Il n'était pas arrivé ici quatre jours avant le Chapitre pour rien; ses pieux et zélés propos ont saisi Mr. le Général... » Quod autem spectat ad iudicium prolatum a Capitulo de dissertatione C.L. Hugo de Episcopis titularibus, refert idem secretarius de Vinay simpliciter ea quae leguntur in Actis Capituli, sicuti habentur in Actis impressis: « Retulit a. D. Abb. Averbodiensis commissam sibi illam Ep. Ptolemaidis dissertationem de Episcopis titularibus; cuius audita lectione, Capitulum praedictam Dissertationem approbavit cum hac clausula, quod in tribus locis emendaretur iuxta commissariorum mentem et iudicium ».

⁸⁾ N. Habert.

nigris, sicut Praemonstrati; ubi ipsos Novitios, et ff. Conversos in Choro tectos vidi pileolo nigro, quem nequidem sub *Magnificat* in Vesperis deponebant; id quod saltem repugnat Ordinario. Sed pace Reverendissimi Domini liceat uniformiter, modestiam et gravitatem Religiosam in vestitu non esse accersendam hodie Praemonstrati, hoc mirum, quod solos nostros Reformatos arguerit Reverendissimus, cum Germani Doctores gestarent itidem pileolos *purpureos*, et quidem holosericos.

Denique in fine hujus ultimae Sessionis Talliae Ordini debitae assignatae fuerunt Archicoenobio Praemonstratensi : id quod paulo explicatius describi debet.

Primae Praelaturae meae anno — scilicet 1717 — occasione Capituli Generalis tunc celebrati — cui ob prohibitionem ex parte Aulae nemo ex Circaria Brabantiae interfuit, multum habui supra Talliarum negotia disceptationem, tam cum Abbate Castelli Mauritaniae ⁹⁾, earumdem Collectorem tunc designato, quam cum ipso Reverendissimo Domino Generali. Praetendebam enim, non esse solvendam nisi Talliam *ordinariam*, Ordini annue debitam, cum Capitulum istius anni 1717 nusquam decrevisset solvendam insuper esse *extraordinariam*; istam vero ordinariam nos solvisse Vicario nostro Generali ¹⁰⁾, utique Praemonstratum ab ipso mittendam, vel secundum Reverendissimi Generalis beneplacitum alicubi impendendam, quod bona fide hic opinabamur. At Vicarius Generalis, Abbas Tongerloensis, uti et illius immediatus Praedecessor, itidem Vicarius ¹¹⁾, pecuniam illam jugiter miserat Romam ad sui Collegii Praesidem, qua Ordinis Procuratorem ¹²⁾. Id quod cum intelligere cepissem, sustinui hoc nos non tangere, rem esse *inter alios* — ut dicunt — scilicet inter Reverendissimum Generalem et illius in hac Circaria Vicarium, nos huic bona fide solvisse, tamquam hic repraesentanti Reverendissimi, et

⁹⁾ Bas. de l'Espierre.

¹⁰⁾ Ios. Vander Achter, abbas Tongerloensis. Cfr. *supra*, p. 48, n. 26, et quidem annis 1724-1745. Ante ipsum, Gregorius Piëra, abbas Tongerloensis, erat Vicarius generalis, annis 1709-1723.

¹¹⁾ Gregorius Piera, abbas annis 1695-1723; Vicarius generalis inde ab anno 1709.

¹²⁾ Procurator generalis Ordinis Romae, et insimul praeses Collegii S. Norberti ibidem, annis 1726-1728, erat Norbertus Mattens, canonicus Tongerloensis. Cfr. L. GOOVAERTS, *o.c.*, t. I, p. 575 s. Annis 1729-1737, Paulus 't Kint, item canonicus Tongerloensis. Cfr. L. GOOVAERTS, *o.c.*, t. III, p. 146 s. — Ipsi successit Nic. Meyers. Qui Capitulo generali anni 1738 inerat.

ab eo habenti istam Commissionem; si hic Vicarius praeter Reverendissimi voluntatem alio pecuniam istam diverterit, posse a Domino Generali desuper conveniri.

Ita quidem tum ego, et passim alii Praelati Brabantiae. At fateri oportet, nos tunc ignorasse — ultra Talliam ordinariam, annue solvendam — assignatam annue summam pecuniae Procuratori Generali Ordinis in Curia Romana per praecedentium Capitulorum Generalium Decreta, nominatimque annorum 1657, Sess. 11a¹³) et 1663., Sess. 14¹⁴). Capitulum Generale anni 1657 declaravit, constituendum Romae Protectorem, cujus sustentationi omnia Ordinis Monasteria, et Beneficia contribuere debeant. Idem declaratur 1663, Sess. 14. Eadem sess. assignatur illi una Tallia extraordinaria, sed non additur, eam annue esse solvendam, quin vox : *extraordinaria* contrarium innuit. Aliquod tamen Capitulum — quod modo memoriae non occurrit — certam fixamque summam constituit, scilicet ordinariam, quae annuatim domui Praemonstratensi solvitur.

Nihilominus manebat difficultas, non una et la quidem, quod non constet praedicta Decreta executionem habuisse, quin econtra constet Gallos nusquam vel obolum Praesidi Collegii Romani qua Ordinis Procuratori, id quod 60. annos, ut minus, excedit. 2da, quod non constet de *quanto*. Cum enim fixam in Capitulo certamque summam dicti Procuratoris alimentationi atque expensis assignaverint, non constat utrum repartitione per totum Ordinem facta, cujusque Monasterii taxa ad taxam Talliae annuae; 3da difficultas est, quod annum Ordinis Talliam secundum nostram quotam nos semper solverimus ad 15 florenos Brabantinae monetae cambialis, id est 17-10-monetae currentis, cum solum solvere debebamus 15 libras Gallicas, *hodie* est 9 florenorum 3 assium. Dico : *hodie*; quia valor pecuniae sat saepe in Gallia mutatur.

His sic constitutis, vigore hujus ultimi Decreti, quo Talliae Ordinis hactenus debitae Archicoenobio conceduntur, petitae a Praelatis Brabantiae fuerunt in hoc Capitulo, petiit Provisor Praemonstratensis 52 Tallias, scilicet a Capitulo Generali anni 1686 : ultimo, cui Brabantiae Praelati interfuerunt. Has vero 52 Tallias a Praelatis Brabantiae

¹³) Textus ille iam supra relatus est. Cfr. *supra*, p. 44, n. 12.

¹⁴) Ita legimus in Capitulo generali, sess. 14 (Nancy, ms. 994 [1767]), p. 265b : *Tractatum est de sustentatione procuratoris Romani et unanimi omnium consensu decretum est debere solvi ab unoquoque talliam extraordinariam quam colligere curabit quilibet Vicarius in sua Circaria remittendam in manibus Procuratoris generali Ordinis Parisiis.*

in Capitulo petiit Provisor Praemonstratensis, earumdem Talliarum Receptor, cui Praelati Brabantiae provisionaliter solverunt 25 Tallias. Cum vero Grimbergensis ¹⁵⁾ quota annua sit 15. Librarum, solvit Provisor noster pro dictis 25 annis ad ratam 15 librarum gallicarum annue — 203 flor. — 15 asses — in pecunia Brabantica currente; id quod ascendisset ad 437. flor. — 10 —, si dictae Librae solvendae fuissent in totidem florenis Brabantiae monetae cambialis, prout ante opinabamur, et Vicario nostro Generali ¹⁶⁾ solveramus. Eapropter quod reliquos 27 annos attinet ex 52., diximus Abbatem Tongerloensem ¹⁷⁾ prius debere suum computum reddere, utpote qui annue indebitam excrescentiam, quae est in florenis Brabantiae respectu Librarum gallicarum, recepisset, quae excrescentia respective ad quotam nostram Grimbergensem annue ascendit ad 9. flor. Brabantiae, 7. asses. Provisor Praemonstratensis solutionem 25. annorum, in libris Gallicis accep-tavit, at in apocha desuper data, solerte addidit, adhuc solvi debere 27. annos. Instanti et urgenti Illustrissimo Generali, pro nobis solutae fuerunt 27. annorum restantes Talliae. 10a Maii 1738.

Abbate Tongerloensi ¹⁷⁾ — ut opinor — nusquam computum istum reddituro — defectu fortasse exactione annotationis, dum in apochis, quas — nos habemus, non exprimatur pro quo anno facta sit solutio. His non obstantibus, Provisor noster Procuratori Romano pro 2. ultimis annis solvit 30. libras Gallicas, quod et alios Brabantiae Praelatos fecisse opinor. Haec de Talliis.

Sequitur in Capitulo denominatio Vicariorum Generalium, qui omnes in Vicariatu antea obtento confirmati sunt, excepto Roggenburgensi Sueviae Vicario ¹⁸⁾, qui successit Rothensi Abbati ¹⁹⁾, per litteras instanter deprecatò absolutionem. An Neocellensis Bavariae ²⁰⁾, et Santorensis Poloniae ²¹⁾ novi sint, mihi non constat.

¹⁵⁾ A. Van Eeckhout.

¹⁶⁾ I. Vander Achter.

¹⁷⁾ Idem.

¹⁸⁾ C. Geisler.

¹⁹⁾ Abbas Rothensis, in dioecesi olim Constantiensi, nunc Rottenburgensi, annis 1711-1744, erat Hermannus Vogler. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. I, p. 81. Vicarius generalis fuit annis 1721-1738.

²⁰⁾ Abbas Neocellensis (Neustift seu Neuzell), in civitate Frisingana, annis 1721-1740, erat Iacob Lacopius Gruber. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. I, p. 43. In hoc Capitulo constituitur Vicarius generalis pro Circaria Bavariae.

²¹⁾ Abbas Santorensis (Nowy Sacz), in dioecesi, olim Cracoviensi, nunc Tarnowensi, annis 1729-1742, fuit Chrysostomus de Staszewski. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. I, p. 344.

Cum Reverendissimo saepe familiariter locutus, per nescio quam occasionem sermo inciderat quod Circaria nostra pridem non haberet Visitatorem : super quo negotio cum dignaretur sententiam meam requirere, respondebam, sub correctione Reverendissimi mihi videri denominandum Visitatorem, qui aliquando possit esse Vicarius Generalis, cum vero instaret hinc quem censerem? Proposui D. Parchensem ²²⁾, tamquam qui reliquis Brabantiae Abbatibus futurus sit gratus. Hujus recordari dignatus Reverendissimus eundem denominavit et Brabantiae Visitatorem.

Sessione hac novissima sic finita, post 10am matutinam, omnes Capitulantes una cum Reverendissimo a Capitulari Aula ad Capitulum Conventuale venimus, ubi coram toto Capitulantium coetu ac Praemonstratensi Conventu per Capituli Generalis Secretarium ²³⁾ praelecta sunt omnia et singula generalia hujus Capituli Decreta — non quo modo impressa — sed prout descripta in originali — quod in impressione imitari debuissent, ut supra innuebam ²⁴⁾.

Decretis praedictis praelectis, Reverendissimus D. adhortationem super haec verba Apostoli : nec auditores, sed factores legis justificabuntur; brevissimam quidem, sed nitidam et eruditam — etsi pro Gallorum more pene Gallico — eamque summo animi vigore pronuntiavit. Quem vigorem in sene 82. annorum saepe mirati fuimus, sedente Capitulo. Postea impertitus Pontificalem benedictionem omnes in pace dimisit, die Sabbato, qui erat 10. Maii, immediate ante prandium; quo sumpto, plerique Abbates discesserunt. Ego tamen deceptione Magistro Cursorum farri residentis coactus fui, propter equorum defectum, Praemonstrati remanere per 2. dies, et ita, uti primis Abbatum veni ultima Aprilis, ita novissimus decepsi 12a Maii, circa horam 12am meridianam.

Denique, notandum censeo, Capitulum impressum non esse in forma authentica nobis transmissum, neque enim Secretarii nomen imprimendum erat, sed manu propria exarandum. Pro more stijlo veteri; sed et hoc transeat cum caeteris erroribus. His sic per Sessiones singulas descriptis, aliqua notanda restant ad Capitulum Generale pertinentia.

Et primo quidem de habitu Ordinis, nimium diverso, agendum. Scilicet, habitus nostrae Circariae Gallis, Germanis, ut gravis et

²²⁾ A. Sloomans.

²³⁾ P. de Vinay. Cfr. *supra*, p. 9, n. 31.

²⁴⁾ Cfr. *supra*, p. 8, n. 15.

modestus probareretur, immerito tamen majus collare Tunicae nostrae quibusdam Flandris displicebat. Dico : *immerito*, etsi etenim singularis dictus sit noster habitus, caeteris passim per Ordinem solam sutanam clausam antierius gestantibus, sine hujusmodi collari; est tamen conformis Statutis, dist. 2., cap. 19., nr. 12 ²⁵⁾. Vel saltem non difformis.

Quamquam enim de praedicto collari non loquantur Statuta, non potest tamen censi prohibitum, cum nihil indecens, mundanum, leve prae se ferat, sitque admodum vestustum ex Statutis atque picturis, etiam Sacerdotum saecularium, et regularium — horum multis — in Belgio saltem, istud hodieum gestantibus in Ordine S. Benedicti, et Canonicorum Regularium S. Augustini, obstat commendatum esse a Statutis Ordinis uniformitatem habitus; id enim intelligendam esse de essentia — ut ita loquar — habitus, puta sutana talaris antrorsum clausa — nisi subtus illa itidem clausa gestentur — scapulari, et caputio (Capit. anni 1717, Sess. 4a) ²⁶⁾ *omnimoda* vero uniformitas in reliquis tantum praecipitur observanda in quaque Circaria. Quo posito, liceat et mihi ab hujusmodi Reformatonibus petere, qua auctoritate et per quam Regulam reformaverint caputium, quod ad habitus nostri essentialem formam pertinet? Si quisque pro suo arbitrio liceat mutare vetustam et in sua Circaria antiquitus receptam formam Religiosi vestitus? Quid tandem in Religione stabile erit? Non enim vereor, ne homines — si id fieret — contra nos clamarent, sed et ne vetustae picturae et statucae nos arguerent novitatis et levitatis (Capit. 1660., Sess. 6. vetat ne Religiosi in Conventu umquam sint sine caputio ²⁷⁾). Idem declaravit Capit. Gen. 1717., Sess. 4a ²⁸⁾.

²⁵⁾ Ita praescribunt Statuta anni 1630 : *Tunicae talaris ad talos usque pedum ad minus descendant, et, nisi sub iis sutanae clausae gerantur, sint antierius consutae, vel alio modo sic clausae, ut interiores vestes nequaquam appareant, sed in omnibus religiosa servetur honestas.*

²⁶⁾ Ita statuit Capitulum generale anni 1717, loco dicto : *Item omnes tam Pastores quam Conventuales semper sint in pleno habitu, Talari scilicet, Toga, Cingulo et Caputio in nostris Monasteriis, nec liceat Procuratoribus, Cellariis, aliisque Abbatialibus Officiariis, sub praetextu cujuscumque consuetudinis, in pectorali habitu usque apparere.*

²⁷⁾ Haec statuit Capitulum generale anni 1660, loco dicto (Laon ms. 738, p. 795) : *Item, quaesivit an non sit discernendum ut Religiosi ad alios Conventus proficiscentes in eis non compareant sine caputio, cum pallium non ferunt. Capitulum diffinit et mandat ut non compareant nisi pleno habitu, toga scilicet, scapulari et caputio.*

²⁸⁾ Cfr. textus Capituli generalis anni 1717 sub n. 27. Iuxta impressum Actorum huius Capituli textum.

Germani Abbates, Strahoviensis ²⁹⁾, Lucensis ³⁰⁾, et Roggenburgensis ³¹⁾, super sutanam talarem antrorsum clausum gestabant scapulare multo laxius nostro, quod supra pectus apertum aliquot nodulis claudunt, et cingulo serico albo, ac admodum laxo stringunt. Gestabant etiam crucem auream gemmis et unionibus distinctam. Quod licet in ipsos pro more patriae non sit culpandum, Belgica tamen modestia nobis non permittit.

Steinfeldensis ³²⁾ et Knechtstedensis ³³⁾ modestissime vestiti erant, hoc habentes singulare, quod communi cingulo cincti essent *infra* scapulare.

Reformati pari modestia, et paulo grossius vestiuntur; Galli autem non Reformati hoc habent levitatis Gallicae in vestitu, quod habitus tam strictos gestent, ut pene appareant omnia corporis lineamenta, et — quod multo indecentius est — dum aliquod operae faciendum ipsis incumbit, habitum tam alte replicant, ut femoralia pateant, id quod multo cum obloquio, et tantum non indignatione vidimus in servientibus in Refectorio. Sane id magnopere repugnat Statutis, diserte vetantibus ne uspiam appareant vestes interiores, estque, independentem ab ipsis, prorsus indecorum, pene dixero, inverecundum. Caeterum gestant, pro more Gallico, caputium admodum latum super scapulare, sed ad genas strictum, dum caput contegunt, vixque utuntur bireto extra Chorum. Quod attinet mozettam abbatialem, hanc nostrae quoad formam similem, omnes totius Capituli Abbates gestabant.

Haec de religioso habitu hic describenda censui, certus si de mutanda habitus nostri forma quispiam quid proposuisset, illam defenderem ostendere, prius magisque necessario alia in parte esse reformanda. Etsi enim pro collari nostro laneo tunicae superioris non censeam pugnandum tamquam pro aris et focis, — ut loquuntur — tamen nec facile propter rationes supradictas, mutandum censeo, id quod mecum fortissime tenebant Averbodiensis ³⁴⁾ et Dilighemensis ³⁵⁾. At nemine quidquam proponente, et nos siluimus.

²⁹⁾ Mar. Hermann.

³⁰⁾ A. Nolbeck.

³¹⁾ C. Geisler.

³²⁾ Chr. Steinheuer.

³³⁾ L. Jansen.

³⁴⁾ S. Braunman.

³⁵⁾ H. Crokaert.

Contuleram cum Averbodiensi ³⁶⁾ et Diligemensi ³⁷⁾ Abbatibus, an expediret aliquod proponere Capitulo Generali circa acceptationem Bullae : Unigenitus ³⁸⁾ ?

Et unanimiter resolveramus, nihil proponendum esse, nisi occasio nos urgeret; tum quod de mandato Reverendissimi Generalis nobis ab annis paucis transmissio, ab omnibus acceptata esset Bulla, tum quod hujusmodi propositio — si vel minime excitasset turbas — potuisset displicere Regi Christianissimo, qui ob multipliciter et obstinationem refragantium Bullae praedictae cogitur — non obstante omni sua potentia — cum iisdem refractariis moderatissime procedere, et pro sui regni tranquillitate multa invicem tolerare. Accedit quod Rex praedictus ³⁹⁾ — aliam licet ob rationem — miserit Commissarium Regium ad Capitulum Generale Cistercii eodem hoc tempore in Gallia celebratum ⁴⁰⁾, missurum fortasse et talem ad Capitulum Praemonstratense — saltem in posterum — si ministerio Majestatis Christianissimae zelus noster indiscretus hujus praetextus occasionem dedisset. Certi itaque non venire ad Capitulum Generale, aut illi interesse, in quo libertas Ordinis per Commissarium Regium restringeretur, firmiter resolveramus, ut supra. Quo non obstante, convenit me bis Abbas quidam Gallus, communis Observantiae (verosimiliter Abbas Doae, Joan. Genestet ⁴¹⁾ — : nomen Abbatis mihi excidit — impense rogans ut proponerem solemnem Bullae acceptationem per Capitulum Generale faciendam, declarandamque. Laudata ejus orthodoxia et zelo,

³⁶⁾ S. Braunman.

³⁷⁾ H. Crokaert.

³⁸⁾ Bulla, « Unigenitus » dicta, die 8 septembris 1713 a S.P. Clemente XI publicata erat; ut medela afferretur controversiis in variis regionibus ortis de doctrina sic dicti Iansenismi. Plures « appellantes » positiones dogmaticas in illa Bulla propositas receperunt; alii non pauci sese huic Bullae acceptationi sese opposuerunt.

³⁹⁾ Ludovicus XV.

⁴⁰⁾ J. CANIVEZ, *Statuta Capitulorum Generalium Ordinis Cisterciensis ab anno 1116 ad annum 1786*. Tom. VII, Lovanii, 1939, tom. VII, p. 657 ita refert : *Lectis Sereniss. ac Christiann. Regis Litteris ac praevia humanissima oratione ab Ill. et magnifico DD. de la Briffe, ducatus Burgundiae dignissimo Praefecto, de clementissima Regis voluntate erga Rmum D.N. ac totum Ordinem, ... Et in nota 5 ibidem : Haec oratio typis demandata fuit, cuius exemplaria aliquando inveniuntur inter Acta huius Capituli : Discours prononcé par M. de la Briffe, conseiller d'État, intendant de Bourgogne, à l'ouverture du Chapitre général de Cîteaux, le 5 mai 1738. Avec la traduction latine. — A Dijon, chez Arnould Jean-Baptiste Augé, seul imprimeur du Roi et du Parlement. MDCC. XXXVIII.*

⁴¹⁾ Abbas Doae, in dioecesi Podiensi, annis 1729-1741, erat Ion. Ludov. Genestet. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. III, p. 151. Capitulo generali anni 1738 inerat.

dixi ob rationes supradictas id minime expedire, quin et periculosum esse. Cumque instaret, urgeretque interesse Capitulo quosdam Priores olim appellantes ⁴²⁾ aut appellantibus adhaerere, respondi in his circumstantiis id ignorari debere, et prudenter supponere Bullam in omnibus acceptatam esse. Tandem acquievit, et de hoc negotio nulla in Capitulo mentio facta fuit.

Veritus etiam, ne quid proponeretur contrarium libertati opinionum Catholicorum in scholis Theologicis, quae qualis est in Ecclesia, talis et est in Ordine nostro, in his diversis diversa sentientibus, salva pace et unitate desuper paraveram aliqua.

Timoris hujus ratio erat, quod in novissimo Generali Capitulo anni 1717 aliquid tentatum fuerit, ut habes in altero Annotationum libro ad dictum annum ⁴³⁾. Sed neque de hac re ulla quaestio fuit in hoc Capitulo.

Tentaverant Priores Abbatiarum Commendatarum, ut minus a Capitulo Generali anni 1625 habere in Capitulo Generali, primum quidem vocem *consultivam*, deinde et *deliberativam*, adeoque aequiparari Abbatibus, non Definitoribus vocem deliberativam sive decisivam. Dixi : *opinor*, quia fateri debeo, mihi non satis clare patere ex Capituli textu, quis fuerit ⁴⁴⁾ nodus difficultatis tunc motae et ventilatae. Sed utut fuerit, renuntiaverunt Priores praetenso juri, vigore praedicti Brevis Apostolici obtento. Et submiserunt se praecedentium Capitulorum Generalium Decretis, adeo ut ad summum quatuor vocem deliberativam habere possent. Quod ideo sub dubio enuntio, quia in subsequentibus Capitulis non reperi — nisi fallar memoria — quatuor Priores habuisse hujusmodi votum. Capitulum Generale in Capitulo praecedente immediate anni 1717, Priores Praemonstratensis et Collegii Parisiensis fuerunt Definidores ⁴⁵⁾, de coeteris

⁴²⁾ Priores appellantes erant hi qui Bullam « Unigenitus » admittere volebant.

⁴³⁾ Cfr. : J.B. VALVEKENS, *Capitulum Generale anni 1717 et « Jansemismus »* in *Anal. Praem.*, 1959, XXXV, pp. 153-163.

⁴⁴⁾ Decisio de hoc negotio lata a Capitulo generali anni 1625 de facto non adeo clara erat. Sic enim sonat iuxta textum relatum in ms. Laon 538, p. 618 s. : *Item, cum numerus Abbatum capitulantium propter Commendatariorum crescentem multitudinem non mediocriter minuat, praesens Capitulum diffinit atque ordinat quod deinceps futuris perpetuisque temporibus omnes et singuli monasteriorum Priores nec non Provinciarum deputati Procuratores, possint et valeant in hoc Patrum Consistorio et Capitulo generali post Abbates sedere, assistere ac in Definitorio assumi; quodque Priores huiusmodi de facili a suis officiis non deponantur.*

⁴⁵⁾ Ita de facto legimus in Actis impressis huius Capituli, p. 5.

nulla fit mentio. Sicut nec in hodierno, in quo Definidores fuerunt Prior Praemonstratensis ⁴⁶⁾ et Procurator in Curia Romana ⁴⁷⁾; attamen, in una ex novissimis Sessionibus, cum Prior Belli Reditus in urbe Leodiensi ⁴⁸⁾, inter deliberationem locutus quasi illi plus quam reliquis Prioribus a Capitulo concederetur. At respondit Reverendissimus D. dictum Priorem etiam qualitate *Deputati* a suo Praelato, adeoque nomine *Procuratoris* adesse. Et ideo plus reliquis concedi posse, imo deberi. Cumque unus alterve Prior Gallus mihi pene adstanti contra mussitaret, diceretque: Quod ergo hic facimus? Et quorsum tot expensae ex parte nostra? Modeste ipsis reposui, habere illos vocem consultivam, et hac contentos esse esse debere, et siluerunt.

Noto hic etiam, quod Prior Collegii Parisiensis ⁴⁹⁾ verosimiliter fuisset loco Procuratoris Romani Definitor — utpote Doctor Sorbonicus — et cum ante inchoatum Capitulum imprudentissime pro levitate Gallica, et nimia in materia Religionis libertate — ut mitissime loquar — fuisset locutus, id Abbatibus Germaniae ac Belgii gravissime displicuit. Eapropter cum essemus in conclavi Consultorum pro ordinando Definitorio privatim cum reverentia debita monui rogaviqve Reverendissimum Dominum ne illum denominaret Definitorum, utpote non futurum gratum, quin exponendum formali oppositioni. Id quod Reverendissimus, jam antea — prout dicebat — utcumque informatus libenter audivit; qui et ante discessum meum per D. Secretarium Capituli ⁵⁰⁾ me rogare dignatus fuit, ne de re ista imposterum loquerer; utpote dicto Priore per Reverendissimum Dominum desuper acerrime correcto. At temeritas illius tam patula fuit, ut toti Capitulo innotuerit, et vix aut ne vix quidem silentio involvi possit.

Audieram ex Reverendissimi D. Generali ore, Hispanos nostri Ordinis bis terve benevolis litteris ad hoc Generale Capitulum fuisse invitatos; vero nullo responso Reverendissimum Dominum fuisse dig-

⁴⁶⁾ Cl. Dautrey. Cfr. *supra*, p. 14, n. 24.

⁴⁷⁾ N. Meyers.

⁴⁸⁾ Nomen personale non indicatur.

⁴⁹⁾ L. Grisard. Postea abbas Albae Curiae, postquam exclusus fuerat a munere Abbatis generalis, in electione anni 1740, in qua Augustinus de Roquevert abbas generalis electus est. Cfr. J.B. VALVEKENS, *De electione Abbatum Generalium Augustini de Roquevert (1740)*, Brunonis de Bécourt (1741), Antonii Parchappe de Vinay (1758) in *Anal. Praem.*, 1972, t. XLVIII, p. 378 s.

⁵⁰⁾ A. de Vinay. Cfr. *supra*, p. 9, n. 31.

natos ⁵¹⁾; quapropter verebar ne perinde vapularent in hoc Capitulo, ut in praecedenti anni 1717, in quo, Sess. 11a declarantur *rebelles* et *contumaces* ⁵²⁾. At Reverendissimus D. alte de illis siluit, nec quisquam aliorum contra ipsos aliquid proposuit : quod si factum fuisset, censuissem (uti et alii plures) tamquam parum aptis ad illos reducendos, eousque modo progressos, ut nec Clementi XI. obedierint, et Breve Apostolicum mandanti ut assumerent habitum aliorum Canonorum Regularis Ordinis Praemonstratensis, uti et Missale ac Breviarium ejusdem; sed dictum Breve sub — et obreptionis titulo eluserunt.

Petieram a Reverendissimo Domino ut liceret nobis celebrare festum S. Josephi, Sponsi B.M. Virginis officio proprio a sanctae memoriae Clemente XI. composito et universali Ecclesiae praescripto. Ob specialem devotionem nostram erga dictum Sanctum, et Altare Virginis Dolorosae, ac eidem consecratum; id Reverendissimus libenter Ecclesiae nostrae concessit, dato insuper Decreto, quod in omnium nostrum manibus est.

Pari benevolentia dispensavit cum 3. nostris Novitiis super 6. menses in 2do Novitiatus anno, quod iisdem permiseram petere, tam ob praesens Capitulum, tum ob Jubilaeum meum hoc anno celebratum ⁵³⁾.

Discessi Bruxellis rheda et 4 equis conductitiis 13a Aprilis. la nocte dormivi Montis Hannoniae ⁵⁴⁾, 2da in Abbatia Viconiensi ⁵⁵⁾; 3a et 4a Cameraci in Abbatia S. Sepulcri, omni benevolentia exceptus. 5a ad fanum S. Quintini. 6a in suburbio Laudunensi. 7a circa Vesperam adveni Praemonstratum per vias et auram difficillimam.

Redivi Praemonstrato 12a a prandio. la nocte hospitatus fui in

⁵¹⁾ Praemonstratenses Hispani inde a saeculo decimo sexto practice separati vivebant ab aliis Praemonstratensibus. Cfr. *supra*, p. 7, n. 14. Pro editione vero Annalium abbatís Hugo informationes plures ipsi Hispani communicarunt.

⁵²⁾ Ita declaravit Capitulum generale anni 1717, iuxta textum impressum Actorum : *Tandem ventum est ad Hispanos qui quantumvis ad Capitulum praesens per indictionem vocati minime tamen comparuerint, nec ullum a Circaria sua deputatum, vel excusatorias litteras miserint, ideo eos Capitulum rebelles, necnon contumaces declaravit et declarat, et praecedentium Capitulorum decretis inhaerens, volensque jus suum in dictam Circariam conservare, mandat Procuratori Ordinis in Curia Romana ut omni via juris adversus eos procedat, tandemque Rmo Domino Praemonstratensi et amplissimo Capitulo Generali obtemperare compellat.*

⁵³⁾ Iubilacum erat quinquaginta annorum inde ab emissa professione religiosa.

⁵⁴⁾ Civitas Mons, in Hannonia.

⁵⁵⁾ Abbatia Viconiensis sita erat iuxta civitatem Valencenas.

dicto Laudunensi suburbio; 2a in fano S. Quintini, 3a Cameraci, 4a Montibus, 5a fui Bruxellis, scilicet 16a Maii. Adeoque eundo impendi itineri dies 6. Redeundo vero solum 4. cum dimidia, sed differentia erat, quod in reditu Praemonstrato usque Montem usus fuerim equis cursoriis, quodque 1a vice per duas noctes manserim Cameraci. — In Socium assumpsi R.D. Joannem Sophie ⁵⁶⁾, Provisorem meum, cui finito Capitulo permisi, ut cum Abbatibus Ninhoviensi ⁵⁷⁾, Parchensi ⁵⁸⁾ et Trunchiniensi ⁵⁹⁾, Parisios iret.

Veritus etiam ne quid sinistri — quod valitudinem attinet — mihi forte accideret, aut in itinere, aut Praemonstrati commoranti, rogaveram antea Reverendissimum Dominum, ut mihi licerat adducere fratrem Franciscum Pharmacopaeum nostrum; qui benevolo responso me dignatus, id libenter permisit. Dicto fratre — Laus Deo — non indigui, ejus tamen obsequium quibusdam Abbatibus, sedente Capitulo, non inutile fuit. Domum redux, expensas itineris solvere debui, per aliquot dies infirmus.

Dietim solvere debuimus Praemonstrati : Praelati 6. libras gallicas; id est in pecunia nostrae monetae currentis : 3 fl. — 5-1. — Socii : 5 libras — id est — 2 fl. — 14. — Famuli : 3 libras — id est — 1 fl. — 12-2. — Pro singulis equis (sed in hoc casu non fui) : 6 asses cum quadrante. — Solvit ergo Provisor noster Praemonstrati : 112-14. — Expendi in itinere : 423-0. — Cui si addantur Talliae 25 annorum : 203-13. — Summa totalis erat : 739-7.

Praemonstratum ingressus, ibidemque per 12 dies commoratus, oculis conspexi vere scriptum in vita S.P. Norberti, ipsum elegisse locum quemdam incultum et desertum, qui ab incolis cingitur circumquaque densis silvis altisque montibus, una solum excepta planitie non admodum lata versus meridiem. Hos montes satis abruptos oportet ut scandant vix extra portam egressi. Principalis et vetustissima sita est ad aquilonem, in qua vidi 3 cubacula satis modica, sub quorum fenestris versus aream majorem ante Ecclesiam in cartallo lapideo respective legi : Circariae Angliae, Circariae Hiberniae, Circariae Scotiae; quae Circariae a 200 annis vel circiter — scilicet in tempore schismatis Anglicani per Henricum VIII — ab Ordine exciderunt.

⁵⁶⁾ Io. Sophie abbas erit Grimbergensis, annis 1755-1775.

⁵⁷⁾ F. Van der Haghen.

⁵⁸⁾ A. Slootmans.

⁵⁹⁾ P. de Caesemaeker.

Cubicula praedicta tam modica sunt ut vix unum alterumve istarum Circiarum Deputatum ibidem potuisse hospitari judicem; idque satis incommode. In paucis aliis vetustis aedificiis quarundam Circiarum nomina videntur; caetera aedificia nova sunt, ut postea dicam.

Ecclesia — eadem quam S. Pater aedificavit — in frontispicio eam, quam habet, praefert vetustatem; intus non perinde. Habet enim fenestras circa fornices navis satis amplas, ampliores et modernis similes in utraque navi laterali, has tamen, quae sunt ad dexteram ingredientium Ecclesiam modernus Generalis aperuit aptavitque, destructo propterea latere ambitus claustralis meridionalis. Unde dictus ambitus solum habet 3 latera, fenestrasque amplissimasque et prorsus apertas sine ullis vitris, ut passim in Gallia et alibi reperuntur. Latera dicti Ambitus non sunt multo longiora nostris, sed latiora; habet insuper Ecclesia crucem — ut vocant — id est duo latera ad altitudinem fornices majoris elevata et extra minores Ecclesiae naves excurrentis; non tamen ut hic infra Chorum et rotunda, sed desinentia in parietem quadratum, et incluta Chori stalla, perinde ut si hic portam et oppositam excurrerent; vel potius, ut passim apud nos videmus in Ecclesiis Cisterciensium, nominatimque in S. Bernardi ad Schaldim ⁶⁰⁾ Sanctuarium, ut passim, non ubique, quadratum habetque 3 majores fenestras, unde hoc nulla prorsus habet ornamenta, sed sola candelabra et Crucem, supra dictam sacram mensam locata: ab utraque parte Sanctuarii 4 minora sacellasea sunt itidem quadrata, et habentia fenestras, retro altaria mensam, ut in Choro; super hanc intra 2 candelabra, parva pictura ovata cernitur, cui Crux Altaris incumbit: nec paramenta quidem anteriora habent horum Altarium mensae, sed sunt a quernico ligno politiori, quod nos flandrice schrijnhout vocamus; idque sine sculptura notabili aliove lapide, et sub hoc 2 Altaria paris simplicitatis. In eodem odeo canitur Evangelium Summae Missae; aliud odeum est ad ingressum Ecclesiae, in quo locatum est organum, opus satis magnificum, et artificiose sonorum, ab Illustrissimo Colberto ⁶¹⁾ ordinatum. Praeter illa 4 ovatas picturas in Sacellis lateralibus, nullam in Ecclesia vidi picturam, imo nec in toto Conventu, paucissimae vero in Abbatiali hospitio, eaeque modicae considerationis. Caeterum Ecclesia nitide dealbata est, ejusque pavementum ordinatius reparatum.

⁶⁰⁾ Illa abbatia, ordinis Cisterciensis, finem habuit tempore perturbationis Gallicae.

⁶¹⁾ Michael Colbert abbas generalis fuit annis 1667-1702. A religiosis sui monasterii uti malus administrator considerabatur.

Refectorium ampliatum est, solideque aedificatum, ad normam Gothicam, fenestras habens ad sinistrum ingredientium, et in fronte, easque ad modernam formam. Si haberet sua ornamenta, vix ulli cedere deberet, quod umquam vidi? Supra hoc vero Bibliotheca est parvis amplitudinis, nitida pulchraque, ac libris referta, etsi semel iterumve deflagraverit. Capitulum Conventuale vetustum est, amplumque ac solidum, et lucidum et proportionate elevatum. Dormitorium novum est, in formam Crucis aedificatum pari soliditate ac pulchritudine, ad quod ascenditur per gradus ex candido lapide, primum quidem per aliquot in medio latiores, deinde a dextris et a sinistris, qui clathris ferreis et opere pulcherrimo cinguntur. Opus magnificum est, cui simile nusquam vidi; insuper et artificiosissimum, cum ingens illa moles semetipsam sustineat sine ullis columnis aliisque fulcris. Praetendunt in tota Gallia — quod artem attinet — non reperiri simile opus, nec difficulter adducor, ut hoc credam; a paucis annis aedificatum est. Eredientibus ex ambitu Conventuali atrium amplissimum operis Gothici usque ad vestibulum novi aedificii, Abbatiali protensum, qui majus eo in genere nusquam vidi; in medio linea columnarum est, quae fornices sustentant, habetque a parte Conventui obversa fenestras satis amplas. Dicitur vetustate pene contingere primam Monasterii foundationem, estque solitudine, magnitudine, et claritate prae caeteris tam vetustis aedificiis perquam commendabile; servitque colloquio, et deambulationi Conventualium. Desinit in amplum vestibulum novi aedificii Abbatialis, cujus medium occupat, in formam rotundam aedificatum et paulo post quoad situm formamque novum hoc aedificium Abbatiale aequiparari posset nostri itidem novo; utpote ex albo lapide non foris solum, sed et intus aedificatum; id quod ipsis nec tam magno labore nec tot impensis constat, uti apud nos. Etenim lapides isti ex montibus pene ad Monasterii muros non tam eruuntur, quam facillime excinduntur. Admittuntque etiam in aedificium locati, pro sua mollitie quasvis sculpturas et ornamenta, etsi postea indurescant, qua parte aeri sunt exposita. In hoc aedificio omnes Belgii Praelati, alique hospitati fuerunt. Magnificum est, et, si paria ad utrumque areae latus aliquando aedificentur, prout intendunt, vix ulli — ut dicunt — Galliae Monasterii Praemonstratum cedere debebit. E regione praedicti novi aedificii habitat Reverendissimus Generalis, eo plane loco et situ, quam occupat apud nos Braxaria nostra; debetque adeo iturus ad Ecclesiam partim sub dio, partim sub tecto tantum viae conficere, quantum e nostra Braxaria ad nostram Ecclesiam

protenditur. Aedificium hoc amplectitur atrium, et 2 vel 3 minora cubicula, in quibus Reverendissimus commoratur. In superiori atrio, quod inferiori correspondet, celebratum fuit hoc Capitulum Generale. Caetera hujus areae aedificia ab utraque parte laterali nihil in planitie, quam supra annotari merentur.

In planitie, quam supra vidimus sitam versus meridiem Archicoenobii haud procul ab eodem videtur Capella S. Joannis Baptistae, in qua S.P. Norbertus pernoctavit in oratione. Longiuscula est, sed tam parum lata, ut Altaria lateralia locata sint ad parietem, uti apud nos Sedes confessionales.

Dicitur quoad structuram, eadem in qua S. Pater oravit, id quod credidero, quia vetustatem sat magnam spirat, sed hodie parum nitida est et ordinata, quod dolendum in monumento tam celebri vetusto, unde Ordo originem sumpsit. Servit Ecclesiae parochiali pauperum incolarum, qui parum in antris, unde lapides exscinduntur, partim in tuguriolis latebris habitant. His deservit quidam a Canonicis Praemonstratensibus in Archicoenobio habitans. Hanc Capellam visitavi 10a Maii a prandio post finitum mane Capitulum Generale. His, quoad loci situm et aedificia, notatis, pauca supersunt breviter perstringenda.

Communitas Professorum domus Praemonstratensis excedit numerum centenarium, at domi habitantium Conventualium numerus vix excedit nostrum; etenim dicti Praemonstratenses post Professionem passim per Reverendissimum Dominum Generalem disperguntur per Abbatias commendatas pro ea, quam Reverendissimus Dominus in illam habet autoritate. Nolim dicere: sibi vindicat ut Religiosi commendati desuper queruli loquuntur. Hinc contingit ut domus Praemonstratensis per modernum Generalem non tantum sit a gravissimis debitis onerata ad summam 300.000 librarum — ut videre licet sess. 11a novissimi Capituli Generalis anni 1717 ⁶²⁾ — sed etiam magnifice aedificata. Etenim dotem Professorum — quam, ubi possunt, satis notabilem accipiunt — domui Praemonstratensi retinent, et onera dotis — ut ita loquar — in Abbatias commendatas derivant, transmissis eo plerisque suis Professis — quorum expensas non solvunt, nisi pro rata temporis studii theologici, caeterum Proventus annui ejusdem Archicoenobii tam modici sunt, ut vix hoc credere possim. Dictum nobis iterum fuit, quod solum ascendat ad 40. millia librarum

⁶²⁾ De hac re sermo non fit in Actis impressis illius Capituli.

Franciscarum, quod in nostra pecunia circiter facit 20. millia florenorum.

Est Praemonstrati communis Novitiatus, at tempore Capituli pauci numerabantur; si bene reflexerim circiter 8 erant; 5 aut 6 fratres Conversos Professos habent.

Officium divinum exacte peragitur, cantant graviter et tractim, sed Organi interludia sunt taediose prolixa. Coeremonias parca exactitudine observant; et majori, quam apud nos, gravitate exequuntur. Respectu nostri singulares aliquot (usus) habent, sed toti Galliae communes. Ut, quod passim sub Psalmis, et in Missa sub *Kyrie*, *Gloria* et *Offertorio* Sacerdotes biretis sunt tecti; quae, cum inclinandum est, deponunt et inclinant. Quod sub aliquibus Officiis et Missae partibus Cantores multa cum gravitate per Chorum ambulent. Denique, ut finiam, desiderari potuit, major ordo in dispositione Hospitii; etenim pleraque erant imparata, pene dixero, saltem una confusio saltem respectu alimoniae. Vivitur ex raptu; et querelis desuper auditis, utcumque melius provisum fuit. Quod attinet alimentationem in Refectorio, hoc solum noto quod attento pretio ejusdem, sine dispendio ullo domus Praemonstratensis potuerit esse melior. Hoc tamen ad veram laudem Praemonstratensium omittere non possum, quod reverenter et cum urbanitate admodum polita, ut Galli solent — nos exceperint. Illustrissimi ac Reverendissimi Domini Generalis erga me benevolentiam singularem nulla umquam delebit oblivio. Dignissimo Seni annos nestoricos, et Supernam benedictionem ex animo voveo.

Hic habes, Amplissime Successor ⁶³⁾, hoc Capitulum Generale satis exacte — ut opinor, descriptum, tuae itaque discretioni, si et quando ad illud ire ⁶⁴⁾ intendas. Ipsas etiam minutias non omisi, expertus etiam illis subinde sua non carere utilitate.

Abdijstraat, 1
B-3281 Averbode (Belg.)

J.B. VALVEKENS, O. Praem.

APPENDIX

Supra (p. 43), notavimus in Capitulo generali anni 1738, sermonem factum esse de Mandato Abbatis generalis Colbert de paupertatis

⁶³⁾ Abbas Van Eeckhout saepe in suo Diario dicit se Diarium conscripsisse ad instructionem sui successoris.

⁶⁴⁾ Capitulum generale anni 1738 ultimum fuit durante saeculo decimo octavo.

voti recta observatione premenda. Mandatum istud renovatum est, occasione huius Capituli generalis anni 1738 ab abbate generali Honorate Lucas de Muin. Imo et praelo multiplicatum.

Quod mandatum in hac appendice subiungimus.

Mandatum Rmi in Christo Patris ac Domini D. Michaelae COLBERT, quondam Generalis totius Ordinis Praemonstratensis, DE OBSERVANDO PAUPERTATIS VOTO, renovatum in Capitulo Generali Praemonstrati celebrato anno 1738. Et Reverendissimi DD. Claudii Honorati Lucas, Abbatis Praemonstratensis et Generalis, necnon Praefati Capituli jussu et autoritate editum.

Virduni, Typis Petri Perrin, Filii, Ordinis Praemonstratensis Typographi et Bibliopolae Virdunensis. M.DCC.XXXIX. Cum Privilegio Regis.

F. MICHAEL COLBERT,

Dei et Sanctae Sedis Apostolicae gratia, Praemonstrati Abbas, ejusdemque Ordinis Caput et Generalis. Universis praefati Ordinis Religiosis SALUTEM.

Sicut Fratrum, quos nostro regimini divina commisit Providentia, salute nihil nobis antiquius esse; ita studiosius invigilare nostrum est, quatenus quae susceptam perfectionem impedire aut illi obesse possent ea longius a Monasteriis nostris removeamus. Cum igitur in Visitationum nostrarum decursu quamplurimum adverterimus in Domibus nostris contra Paupertatem abusus irrepsisse; sic, ut Religiosi bene multi, Superioribus insciis, pecunias sibi asservarent, et de iis disponerent, non obstante Praepositorum sedulitate, in illis de sua quantum ad id obligatione commonendis; nonnulli usufructuariis gauderent pensionibus, quae veluti proprium quoddam sibi vindicare praesumerent, eas per sese colligentes et disponentes de iis vel absque Superiorum ordinatione, periculo pecuniae haud etiam modicae luderent alii, omni missa religione, Parochi non pauci proventus insumerent citra Praelatorum consensum et ab illis independenter, quasi veri forent proprietarii, nec paupertatem vovissent; Proventus illos elargirentur propinquis et sibi devotis, illis Ecclesias dotarent suas, parcimonia colligerent in unum pecunias quae demum occultatae et apud necessarios depositae disperirent ut plurimum, et dispergerentur, aut venirent in direptionem; mutuo darent et acciperent; neque, ad

Statutorum praescriptum, rei suae temporalis redderent rationem : Quibus omnibus promissam paupertatem violant evidenter et contra sacrorum Canonum dispositionem faciunt. His vero pro Officii nostri munere et conscientiae debito providere volentes :

Visa Concilii Lateranensis Sanctione sub Alexandri tertio Can. 10, qua Religiosis peculia interdicuntur, et decernitur poena depositionis Abbatis his minus invigilantis. « Peculium non permittitur habere, etc. Abbas etiam qui ista non curaverit, Officii sui jacturam se noverit incursum, etc. Si quis vero peculium habuerit, a Communionem removeatur Altaris, et qui in extremis cum peculio fuerit, nec oblatio pro eo fiat, nec inter fratres sepulturam accipiat ».

Visa constitutione Innocentii III. a Gregorio IX. relata Decretalium lib. 3, tit. 35. de Statu Monach. : « Prohibemus districtè in virtute obedientiae et sub obtestationibus divini Judicii, ne quis Monachorum proprium aliquo modo possideat, nec existimet Abbas quod super habenda proprietate possit cum aliquo Monacho dispensare, quia abdicatio proprietatis sicut et custodia Castitatis adeo est annexa Regulae Monachali, ut contra eam nec summus Pontifex possit indulgere licentiam. Quod si proprietas apud quemquam inventa fuerit in morte, cum eo in signum perditionis extra Monasterium in sterquilino subterretur ».

Visa Synodo Tridentina, sess. 9 in Decretis de Regularibus sub Pio IV. : « Nemini Regularium liceat bona mobilia vel immobilia cujuscumque qualitatis fuerint, etiam quovis modo acquisita, tamquam propria etiam nomine Conventus possidere vel tenere; sed statim ea Superiori tradantur Conventuique incorporentur : Mobilium vero usum ita Superiores permittant, ut eorum suppellex statui paupertatis quam professi sunt, conveniat, nihilque superflui in ea sit ».

Visa Ordinatione Clementis VIII, Decretum Tridentinum de voto paupertatis interpretantis : « Quo, inquit Pontifex, Concilii Tridentini Decreta de paupertatis voto custodiendo fidelius observentur, praecipitur ut nullus ex Fratribus, etiamsi Superior sit, bona immobilia vel mobilia, aut pecuniam, proventus, census, elemosynas, sive ex Concioninibus, sive ex Lectionibus, aut pro Missis tam in propria Ecclesia quam ubicumque celebrandis, aliove ipsorum Labore et causa, et quocumque nomine acquisita, etiamsi subsidia consanguineorum, aut priorum largitiones, legata aut donata fuerint, tamquam propria, aut etiam nomine Conventus possidere possit, sed ea omnia statim Superiori tradantur, et Conventui incorporentur, atque cum caeteris illius bonis,

redditibus, pecuniis ac proventibus confundantur, quo communis inde victus et vestitus omnibus suppeditare possit». Clemens P. VIII : Nullus omnino § 2.

Visis Regulae nostrae conceptis terminis : « Non dicatis aliquid proprium, sed sint vobis omnia communia et distribuatur unicuique vestrum a Praeposito vestro victus et tegumentum sicut cuique opus fuerit. Consequens ergo est, ut dum quis suis filiis, aut aliqua necessitudine ad se pertinentibus, aliquam contulerit vestem sive quodlibet aliud inter necessaria deputandum, non occulte accipiat, sed sit in potestate Praepositi, ut in rem communem redactum, cui necesse fuerit, praebetur; quod si aliquis rem sibi collatam celavarit, furti iudicio condemnetur».

Viso Distinctionis secundae Statutorum nostrorum Capite X, n. 27. « Pecuniae quae fratribus a parentibus vel ab amicis dantur, resignentur Priori, easdem, si Abbas iusserit, conservet, ac iuxta Regulae praescriptum in occurrentes fratrum necessitates pure dispenset».

Attento item quod conformiter ad illas Regulas Canonicas de Iurisconsultorum sententia legitimus esse nequit usufructuariarum huiusmodi pensionum usus, nisi quatuor simul intercedant conditiones : Prima videlicet, ut eo fine creentur, quod de Superioris iudicio in necessaria et minime superflua impendantur; secunda, ut penes Officiales a Superiores praestitutos administratio sit earundem; tertia, ut nihil sibi iuris Religiosus vindicare possit in illis pensionibus, facta scilicet in eius gratiam stipulatione, quarta, ut in Superioris dispositione sic illa pensio remaneat, ut pecuniam, si velit, communibus fratrum necessitatibus insumat, suppeditatis aliunde necessariis Religioso, in cuius gratiam stipulatio facta fuerit.

His de causis, auditis etiam peritioribus ac in rebus canonicis et spiritualibus versatissimis viris.

Praecipimus et per praesentes in virtute salutaris obedientiae praecipimus, et districte inhibemus districtius sub poenis contra proprietarios sive in Statutis nostris, sive in sacris Canonibus contentis, ne quis Religiosus quoquo modo obvenientem sibi deinceps pecuniam asservet : Mandantes illam sine dilatione resignandam esse Superiori, qui pro quibus usibus insumenda sit, determinabit. Prohibemus pariter iuxta Statutorum Ordinis dictamen, ne quisquam pecuniae periculo ludat, aut usufructuariam pensionem propriis manibus recipiat, ac de ea sine scitu et determinatione Superiorum disponat, omnem propterea, si quam forte praesenti Mandato contrariam umquam fecerimus, licentiam revocantes.

Volumus et iubemus praefatas pensiones recipi, administrari et impendi ad Superioris placitum ab Officialibus, prout in praedictis Canonice Regulis praescriptum est.

Iniungentes Superioribus quibuscumque, quatenus Litterarum praesentium executionem sedulo promoveant, Mandantes eis, ut quamprimum illas acceperint, cunctis Fratribus in plenario Capitulo congregatis, earum lectio fiat, ne ignorantia praetendatur a quoquam; in hoc autem Superiorum conscientia sit penitus onerata. Datum Parisiis, in Collegio nostro 25. Februarii 1702. In quorum fidem ad robur Praesentes manu propria subscriptas, necnon appensione Sigilli iussimus communiri. Placet vero eandem Praesentium Apographis Secretarii nostri subscriptione munitis fidem, quam ipsi Autographo esse adhibendam.

F. Michael Colbert, Praemonstrati Abbas et Generalis.

Locus + Sigilli.

De Mandato Domini mei : F. Dumenil, Secretarius.

(Iuxta exemplar asservatum in archivo abbatae Wiltinensis, n° 7; AA. nr. 5).